

32011

BIBLIOTECA
MINERVEI

Colonel H. S. OLCOTT

Catechismul Bisericei
Buddhiste de Miază-zi

TRADUCERE DE
GR. GOIN

no. 25
BANI

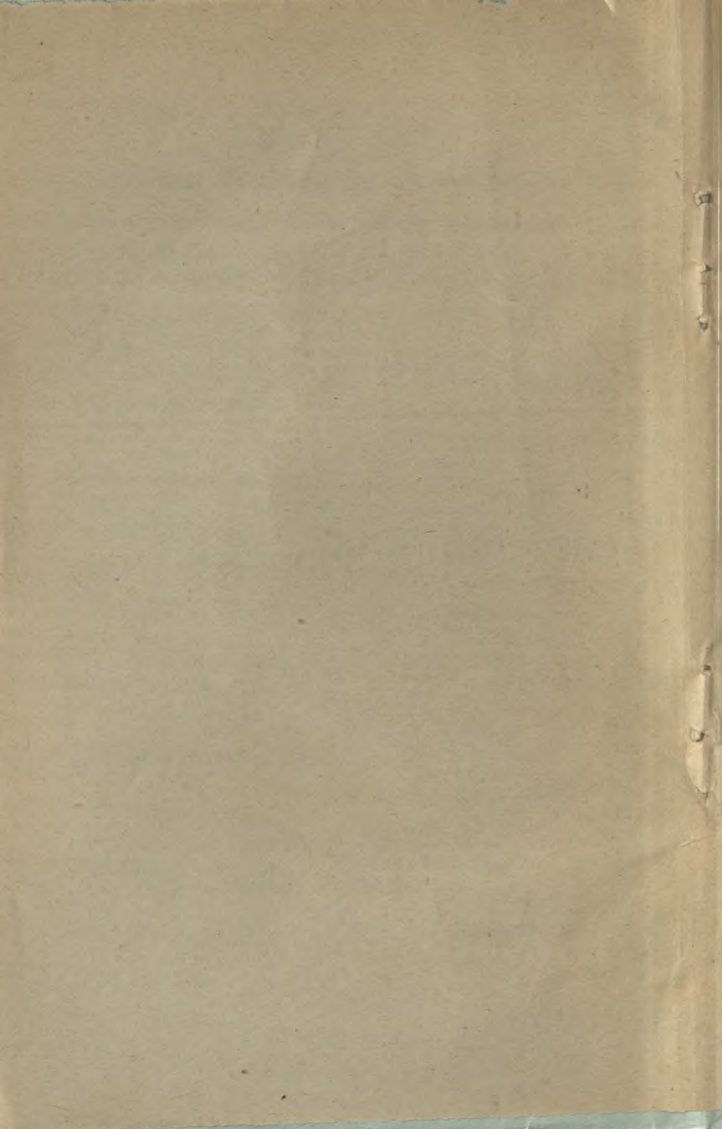

31686

Numere apărute din Biblioteca „Minervei“

1. M. Sadoveanu. — Duduia Margareta.
 2. L. Andreiew. — Guvernatorul.
 3. » » Nuvele.
 4. Prosper Mérimée. — Carmen.
 5. M. Eminescu. — Proza literară.
 6. T. Robeanu. — Poezii postume.
 7. Alphonse Daudet. — Scrisori din moara mea.
 8. Teodor Vârnăv. — Istoria vieții mele.
 9. Ioan Slavici. — Spiru Călin.
 10. I. Rossignon. — În Livadă.
 - 11-12. I. N. Potapenko. — În slujba adevărată,
 13. N. N. Beldiceanu. — Cea dintăiu iubire.
 14. Karl Emil Franzos. — Vrăjitoarea.
 15. C. Negruzzi. — Traduceri în proză.
 16. N. V. Gogol. — Taras Bulba. Vol. I.
 17. » » » » » II.
 18. Al. G. Doinaru. — Călugărul Gherasim.
 19. I. Slavici. — Din valurile vieții.
 20. Camille Flammarion. — Visuri instelate.
 21. Ivan Turgheniev. — Povestiri vânătoarești.
 22. R. Festeticz. — Tărături bizare.
 23. Grazia Deledda. — Valurile vieții.
 24. Mumuleanu, Hrisoverghi, Cuciureanu. — Scrieri alese.
 25. H. S. Olcott. — Catechismul Bisericii Buddhiste de Miază-zi.
 26. Alphonse Daudet. — Niverneza.
 27. Louis Jacolliot. — În țara fachirilor.
 28. Prosper Mérimée. — Colomba Vol. I.
 29. » » » » II.
 30. D-r Andrei Iliescu-Lespezi. — Căsătoria față de știință.
-

CATECHISMUL BUDDHIST

1954

BIBLIOTECA «MINERVEI»

No. 25.

COLONEL H. S. OLCOTT

CATECHISMUL BISERICII
BUDDHISTE DE MIAZĂ-ZI

După versiunea franceză a d-lui

D. A. G.

Membru al Societății Teosofice

881-935
don

Pe românește de GRIGORE GOILAV

48266

BUCUREȘTI

«MINERVA», — Institut de Arte
Grafice și Editură, — Bulevardul
Academiei 3, — Edgar Quinet 4.

1909

D

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE «MINERVA»,
BUCUREȘTI — B-DUL ACADEMIEI 3.
REPRODUCEREA OPRITĂ

32011

APROBARE

Vidyodova Parivena, Colomba (Ceylan).

7 Iulie 1881.

Certific prin aceasta, cum că am cercetat cu îngrijire versiunea singalesă a Catechismului, pregătită de colonelul H. S. Olcott și că ea este în acord cu Canonul Bisericii Buddhiste de Miază-zi.

Recomand această lucrare învățaților școalelor Buddhiste, și în de obște tuturor acelora cari doresc a cunoaște elementele părților mai esențiale ale religiei noastre.

H. T. SUMANGALA.

Mare Preot al Bisericii de Miază-zi.

1108P

UN CUVÂNT ÎNAINTE

*In timpurile din urmă cunoștința Buddhis-
mului s'a răspândit din ce în ce mai mult, și
aprecierea lui merge tot sporind în întregul
Occident. El își are astăzi școlile teosofice și
chiar templele sale proprii, unde oficiază pre-
oți aduși din India, în orașele principale ca
Paris, Londra, New-York etc.*

*Nu este atunci de mirare dacă catechismul
de față a cărui traducere în limba română o
prezintăm astăzi publicului nostru, a avut o
răspândire atât de universală, făcând cunos-
cut lumii Occidentale principalele trăsături
ale acelei sublime școli filosofice.*

*În ce privește pe autorul acestui catechism,
colonelul H. S. Olcott, el este acela care îm-
preună cu vestita magiciană și autoare ocul-*

tistă, Doamna H. P. B. adică d-na Blavatsky ¹⁾ născută Helene Hahn de Rottenstern-Hahn, măritată Helene Piotrovna Blavatsky, a întemeiat la 1875 în New-York cea dintâiu societate teosofică, împinși la aceasta de rededeșterea spiritualismului în Occident sub înrâurirea cugetărei Orientale în privința obârșiilor omului și a destinelor sufletului său. Sediul principal al acestei societăți, a fost strămutat după cât-va timp la Bombay și s'a statornicit mai târziu la Adyar lângă Madras, unde este și astăzi. Theosofia, cum se numea noua credință în Occident, făcu în curând numeroși adepti în America, în India, și de acolo se răspândi în Europa mulțumită energiei D-nei de Blavatsky, care însoțea conferințele făcute de Dl. Olcott, președintele societății, cu minunile magiei sale, învățate în Tibet.

* * *

Din cartea a opta a măreții poeme a lui Edwin Arnold «Lumina Asiei», pe care am publicat-o sunt acum 12 ani în traducere românească.

¹⁾ Operile sale de căpetenie sunt: «Isis Unveiled» și «The secret doctrine», inspirate de un Mahatma și culese din izvoarele originale din Tibet.

cei ce se interesează de această chestiune au putut cunoaște întru cât-va principiile neasămuit de înalte a moralei sale, elementele metafisicei sale atât de profunde.

Și unele și altele sunt astăzi și pe zi ce merge, tot mai mult confirmate de ultimele rezultate a cercetărilor științei moderne, monismul, unitatea universală, care e baza concepțiunii Buddhiste și spre care tinde toată filosofia modernă, a dobândit prin descoperirea radiului și minunatelor sale manifestări, în zilele din urmă, cea mai strălucită și pipăită confirmare, și s'ar părea că ele nu sânt, după cum a zis'o și Schopenhauer cu mulți ani în urmă, decât o divinațiune a noțiunilor pe care ni le desvălesc treptat cercetările de astăzi.

Iată de ce o resumare succintă, precum ne-o înfățișează cărticica de față, pentru cercurile mai largi a publicului nostru, nu va fi, credem, rău venită.

GRIGORE GOILAV.

PREFAȚA TRADUCĂTORULUI FRANCEZ

Șease religii mai de căpetenie își împărtășesc între ele populațiunea pământului.

Aceste sunt, după ordinea cronologică, Vedismul, Parsismul, Iudaismul, Buddhismul, Cristianismul și Mahometanismul.

Religiunile întemeiate de Moise, Crist și Mahomet ne sunt mai bine cunoscute, mai puțin Brahmanismul și Buddhismul. Totuși cea dintâi are meritul de a fi cu mult mai veche, și este chiar cu mai mult sau mai puțin rama tuturor celorlalte. Buddhismul însă se deosebește prin o doctrină foarte originală; apoi mai este încă și foarte răspândit, de oarece are ca adepți mai bine de o treime a omenirii întregi.

Toute aceste împreună fac, pare-mi-se, ca o expunere exactă, cât de resumată ar fi ea, a doctrinei sale, să fie foarte interesantă.

A prezinta aceasta publicului din Occident, ne-o îngăduie astăzi pentru întâiași dată un centru de studii întemeiat de curând în India: Societatea teosofică, al cărei program cuprinde, între altele, elucidarea textelor antice.

Opul de față este într'adevăr una din lucrările acestei societăți și se datorește penei eminentului ei Președinte.

Noi ne-am luat sarcina de a-l tălmăci în franțuzește.

D. A. C,

PREFAȚA AUTORULUI
LA EDITIONA ÎNTÂIA

Acest mic op¹⁾, merit pentru începători, nu caută decât a înfățișa faptele de căpetenie din viața lui Buddha, și punctele esențiale ale doctrinei sale.

El este însă, lucru destul de ciudat, unic în felul său, chiar în Ceylan, centrul Buddhismului, deși aci misionarii creștini au răspândit cu prisosință catechismele lor proprii și au putut astfel lucra fără nici o stânjenire în

¹⁾ Scopul primordial al acestei lucrări a fost ca să servească drept catechism copiilor Buddhiști din Ceylan. Numai prin o întindere întru câtva peste intențiunile autorului, și mulțumită exactității și simplității sale, această expunere a Buddhismului a tins a se răspândi și prin Occident.

a smulge pe Singalezi dela religiunea părinților lor. Veri cărei cauze ar fi însă datorită această apatie, orice Buddhist sau chiar numai admirator al filosofiei Buddhiste nu poate decât să o deplângă. Catechismul de față este mai cu seamă o compilație a scriitorilor celor mai competenți în materie, cu acest adaos însemnat însă, că fiind ajutat de venerabilul Mare preot, director al școlii de teologie și unul din profesorii ei, autorul a putut să trateze câteva puncte într-un chip deosebit și încă și mai exact.

Drept vorbind, Occidentul pare a nu avea decât o noțiune nedesăvârșită despre ceea ce este Buddhismul ortodox. Istorisirile fantastice și povestirile despre zâne, pe care unii din Orientaliștii noștri cei mai de căpetenie au întemeiat comentariile lor, nu întrupează adevăratul Buddhism, precum urâtele istorii ale călugărilor din veacul de mijloc nu alcătuiesc fondul Adevăratului Creștinism.

Numai cuvintele autentice a lui Sakya-Muni, însuși, sunt privite ca ortodoxe. Cercetări mai adâncite vor dovedi de sigur învățaților din Europa, că înțeleptul din Kapilavastu propăvăduia, cu șese veacuri înainte de Era creș-

tină, nu numai un neasemuit cod de morală, ci o filosofie atât de largă și atât de rațională, încât a anticipat inducțiunile din cercetările și speculațiunile științei moderne.

H. S. OLCOTT.

PREFAȚA AUTORULUI
LA EDIȚIA A PATRUSPREZECEA

Trebuința unei expuneri succinte a credințelor Buddhiștilor de Miază-zi se dovedește prin largă răspândire ce s'a făcut acestei mici cărți și prin favoarea obștească cu care a fost primită și în afară de Buddhism. Ceia ce e sigur, este că ea și-a găsit acuma loc în mai bine de zece mii de case Singalese, și că unii din copiii buddhiști dobândesc astfel pentru întâia oară dintr'o carte didactică, noțiunile elementare a religiunii lor, pe care până acuma nici părinții nici învățătorii lor nu puteau să le-o predea. Pe de altă parte, traducerea acestui catechism în limbele engleză, germană, tamil,

siameză, japoneză, vădește cu prisosință largă sa răspândire.

Ea este presintată de eruditul Mare Preot Sumangala Thera ca Buddhismul ortodox de Miază-zi ceea ce cu adevărat și este iar necum ca doctrina unei secte deosebite.

Autorul mărginindu-se strict în subiectul său, nu a stabilit de loc comparațiunea ce ar fi putut să o facă, între ideile ce păstrează fiecare din cele două mari școli care își împărtășesc Buddhismul. Catechismul de față presintă, cum s'a și spus, Canonul școalei de Miază-zi, și cu atât mai puțin cată să ne depărtăm dela această deosebire cu cât doctrinele școalei de Nord vor fi de asemenea în curând publicate, pentru întâia dată, sub conducerea preoților tibetani cei mai destoinici pentru această lucrare. Orientaliștii vor avea atunci mijlocul de a compara și fără îndoială de a înțelege mai bine decât s'a făcut până acum, textele cari i'au ținut atâta timp în nedumerire.

Scrisori venite de pretutindeni, în urma apariției acestui catechism, ne arată că diferenți agenți, și între ei, în primul loc, marea

răspândire amăreței poeme a lui Edwin Arnold, «The light of Asia»¹⁾ au creat, cu privire la filosofia Buddhistă, o dispoziție favorabilă care nu conținește de a se lăți. Un frances de seamă zicea nu de mult către Marele Preot Sumangala, că spiritul școalei positiviste franceze îi pare a fi chiar acelaș cu al Buddhismului. Și eminentul profesor Haeckel ar fi zis de-asemenea, cu prilejul trecerei sale recente prin Ceylan, că, pe cât a înțeles el teoria Buddhistă asupra eternității materiei și aceleia a forței și asupra câtorva alte puncte, este identică cu cele din urmă deduceri ale științei.

Această bună opiniune asupra Buddhismului se va întări de sigur la oamenii de științe pe măsură ce corupțiunile lui vor fi eliminate și adevărata învățătură a Buddhismului va fi scoasă la lumina zilei.

¹⁾ «Lumina Asiei sau Marea Renunțare (Mâhâ-bhinishkramana), care este viața și învățătura lui Gautama, Principe al Indiei și întemeitor al buddhismului, precum le istorisește un Buddhist Indian, de Edwin Arnold, din Englezește de Grigore Goilav București 1897.

Împreună cu doctrinele esoterice derivate din izvorul comun pre-Aryan și Irano-Aryan, Buddhismul esoteric afirmă pretutindenea Individualismul supus în chip fatal domniei legii efectului purces din cauze, și respinge cu desăvârșire amestecul minunei, adică a unui efect ce nu ar proveni dintr'o cauză cuprinsă în natură. Tocmai aceasta se susține din partea științei de astăzi de oare-ce profesorul Draper a zis, că «spiritul care a dat naștere mișcării științifice și a adus descoperirile ei, nu e altul decât Individualismul.» (Conflit entre la Science et les Religions, p. 324.)

Autorul a adăogat câteva note explicative într'un apendice, la care cititorul este rugat se recurgă.

H. S. OLCOTT.

Ceylan, 2 Aprilie 1882.

PREFAȚA AUTORULUI
LA EDIȚIA FRANCEZĂ

De oarece micul meu op are onoarea de a fi înfățișat aprecierii opiniunii franceze, cred că e bine să adaug câteva deslușiri.

Precum s'a mai spus, Buddhismul, această religie atât de răspândită, numără două confesiuni care o întrupează: biserica saŭ Școala de Miază-zi și cea de Miază-Noapte. De opotrivă asupra celor mai multe puncte, de care se ocupă religia, deosebirea lor nu șade decât în deosebitele soluțiuni ce fiecare din ele dă unor anumite chestiuni vitale de metafisică, soluțiuni în care Școala de Miază-zi pare a se apropia de doctrina așa zisă materialistă, iar cealaltă de teoria spiritualistă.

Amândouă cred că suferințele oamenilor sunt efectul cauzelor anterioare produse de noi înșine, urmarea necesară a faptelor noastre bune sau rele, ceea ce ele resumă într'un singur cuvânt — *Karma*.

Amândouă admit domnia unei legi de compensație, lege universală, veșnică și de care nimeni nu poate scăpa, lege care împărtășește cu cea mai scrupuloasă esactitate, fericirea sau chinul, prin singura acțiune necesară și inevitabilă a propriilor sale condițiuni.

Aceasta vrea deci să zică, că ele afirmă că legea naturei este o lege de armonie, de echilibru, de potrivire a efectului cu cauzele; și că ele prin urmare tăgăduesc ori ce intervenții supranaturală în ordinea stabilită a lucrurilor, așa dar și aceea a unei divinități în afară de univers, extracosmică care ar guvernă în chip suveran destinele planetelor și ale oamenilor. Și tocmai pentru că ele nu pricep amestecul unei ființi supranaturale, care ar putea fi înblânzită prin rugi și jertfe, Buddhiștii nu se roagă la un zeu. «Rugăciunile» lor sunt, pentru, ei, faptele bune și

înlăturarea gândurilor, cuvintelor sau faptelor rele.

Buddhismul este dar în esență un sistem de cucerire personală prin robirea patimelor, și de evoluție sau propășire lăuntrică prin dobândire de merite, adică de un *Karma* bun, prin mijlocul faptelor bune. Până aici avem un deplin acord între ambele școli.

Dar deosebirea lor cea de căpetenie se arată în privința a ceea ce rămâne din ființa omenească la capătul evoluțiunei, adică în starea de *Nirvana*.

Școala de Nord ține la credința, că ceea ce noi Europeanii numim, «Spirit», subsistă după ce s'a disolvat și cea din urmă rămășiță a trupului, și supraviețuește fără de precurmare în șirul nașterilor sau aparițiunilor succesive, la care, pe diferite pământuri și sub chipurile a nenumăratelor și diverselor «personalități», ființa este supusă.

Catechismul de față conține părerea școalei de Miazăzi asupra acestei chestiuni. E de prisos să adăogăm, că fiecare din ele se crede a fi singura ortodoxă.

Când pregătiam ediția originală a acestui op, scrisesem mai întâiu următoarele :

Intrebare : *Supravețuește oare ceva din om în Nirvana ?*

Răspuns : Absolut nimic din omul fizic ; în ce privește ceea ce este supraviețuirea unei entități abstracte, părerile metafisicianilor Buddhiști sunt diferite. Dar toți se potrivesc în a crede, că înainte de a ajunge Nirvana, totul ce a putut purcede din organismul material, trebuie să fie spulberat.

Aceasta nu eră decât constatarea unui fapt bine cunoscut de orice cetitor al literaturii Buddhiste, anume, cum că există o mare deosebire de părere asupra unui punct radical al filosofiei Buddhiste, punct mai important, desigur, decât acela al prezenței reale sau nereale în sacramentul Eucharistiei, punct care despărțește pe catolicii-romani de protestanți.

Dar venerabilul meu prieten, marele preot Sumangala, cu toate că cel mai eminent erudit dintre preoții singalezi, este în acelaș timp foarte absolut ca părere, și el nici voiă ca să admită în fața mea, că poate să fie două opiniuni despre Nirvana ; el nesocotea

credința a patru milioane de Tibetani, și amenință să-și retragă aprobarea, dacă voiu stărui în declarația mea. Și totuși nici chiar în Ceylan nu este unanimitate asupra acestui punct, căci prea învățatul Preot Pohlva-ker, care a fost urmat după moartea sa de Potmoila-Indajati, profesează întocmai ca și Tibetanii, supraviețuirea, în Nirvana, a Monadei spirituale și a indestructibilei individualități. Și astfel m'am executat, și nu am înscris în catechism decât părerea, canonul bisericii de Miază-zi, specificând-o în capul opului.

Toate aceste încurcături purced, la Bud-dhism ca și la toate vechile religiuni, de acolo, că antica doctrină esoterică în de-obște este pierdută.

Marele Preot Sumangala m'a încuviințat de altfel că natura reală a lui Nirvana nu poate fi pe deplin înțeleasă decât de adepții științei secrete, Iddhividhanana pe care Buddhiștii îi numesc Arahat sau Arhat. Dar nicăeri nu se găsește în Ceylan un singur preot de acest grad, nici un singur hiero-phânt în stare de a-și conduce ucenicii în

dosul vălului Firei. Se găsesc între ei învățați și mulți oameni de bine, însă nici un adept, și nu se află, pe cât știu, nici în Birmania, Siam sau Cambodge. Dar se află în Tibet, precum și pe marginele sale, și dintre ei am aflat puținul ce-l știu despre adevăratul Buddhism. De altfel se află, chiar în acest moment la Londra, la Trübner, sub tipar un op, intitulat *Buddhismul esoteric*, din care se va putea afla despre această străveche doctrină, ascunsă atâta timp, mai multe decât au fost vre-odată destăinuite Europei. Autorul M. A. P. Sinnett, membru al Societății Theosofice, căruia i se datorește până acum opera însemnată *Le Monde Occulte*, a cules materialele sale, printr'un concurs de împrejurări excepțional de favorabile, din gura sau de sub mâna chiar a acestor adepți tibetani. Mai adaog la această ediție franceză câteva note despre *Suflet* și despre *Deva*, cari vor fi înserate în apendice

Sediul central al Societății Theosofice, Adyar, Madras, 7 Iunie 1883.

H. S. OLCOTT.

CATECHISMUL BUDDHIST

1. *Din care religiune*) faci parte?*¹⁾.

Din cea Buddhistă.

2. *Ce este un Buddhist?*

Acel ce face mărturisire în public, că este un urmaș al Domnului Nostru Buddha, și-i primește învățătura.

3. *Fost-a Buddha un Zeu?*

Nu.

4. *Fost-a el un om?*

El aveà pe din afară chipul unui om, dar pe din lăuntru nu era ca ceilalți oameni. Adică el întrecea ca moral și ca intelect pe toți oamenii timpului său și a timpurilor viitoare.

¹⁾ Asteriscele îndreaptă la notele din apendice

5. *Au Buddha era numele lui?*

Nu. Acesta e numele unei condițiuni sau a unei stări a inteligenței.

6. *Ce însemnează acest nume?*

Iluminat, sau acel care posedă înțelepciune deplină.

7. *Care era așa dar adevăratul nume a lui Buddha?*

Siddhartha era numele său crăesc, și Gautama, sau Gotama, numele său de familie. El era prinț de Kapilavastu.

8. *Cine-i erau tată și mamă?*

Regele Sudhodana și regina Maya.

9. *Asupra cărui popor domniã acest Craiu?*

Asupra poporului Sakya, un trib aryan.

10. *Unde se găseã Kapilavastu?*

În India, la o sută de leghe spre Nord-Est de Benares, și cam la 40 de leghe dela munții Himalaya.

11. *Pe care râu?*

Rohini, care se chiamă azi Kohana.

12. *Când s'a născut prințul Siddhartha?*

La 623 înainte de era creștină.

13. *Se bucură prințul de luxul și splendorile inerente pozițiunii sale?*

Da, regele, părintele lui, îi clădise trei palate mărețe, pentru cele trei anotimpuri ale Indiei, unul înălțat în nouă rânduri, altul cu cinci, iar al treilea cu trei, toate împodobite cu îmbelșugare. În jurul fiecărui din aceste palate se găseau grădini pline cu cele mai frumoase flori, cu izvoare din care săltau apele, cu copaci plini de paseri cu dulce ciripit și cu păuni care-și desfășurau penele pe pajiștea verde.

14. *Trăie el singur?*

Nu. La vârsta de șasesprezece ani el se căsătorise cu Yasodhara, fiica regelui Suprabuddha. Stoluri de fete, îndeletnicite cu meșteșugul danțului și al muzicii, aveau necontenit grija de a-i fermeca ceasurile de odihnă.

15. *Cum a putut, în mijlocul acestui lux, un Prinț să devie pe deplin înțelept?*

El avea o atât de mare înțelepciune firească, încât, încă de copil, pornea a pricepe artele și științele fără a le fi învățat. Avea cei mai buni dascăli. Dar ei nu puteau

să-l învețe nimica fără ca el să n'o priceapă pe loc.

16. *Au în splendidele sale palate deveni el Buddha?*

Nu. El lăsă totul și plecă, singur în Jungle*).

17. *Pentru ce făcù aceasta?*

Pentru a descoperi pricina suferințelor noastre și mijlocul de a scăpa de ele.

18. *Condusu-l-a egoismul?*

Nu. O dragoste nețărmurită pentru toate ființele îl făcù să jertfească totul pentru binele lor.

19. *Ce a jertfit el?*

Palaturile sale mărețe, bogățiile sale, luxul său, paturile sale plăcute, hainele sale frumoase, hrana sa aleasă, împărăția sa ; el părăsi până și pe prea-iubita sa soție și pe unicul său fiu.

20. *Cum se numea fiul său?*

Prințul Rahula.

21. *Jertfit a vre-un alt om odată atât pentru binele nostru?*

Niciodată. Pentru aceasta Buddhiști-l iubesc într'atât și pentru aceea Buddhiștii cei buni caută să-l imiteze.

22. *Ce vrâstă aveà, când merse în Jungle?*

Douăzeci și nouă de ani.

23. *Ce l-a hotărît în cele din urmă ca să lase tot ce oamenii iubesc de obicei așa de mult și să se ducă în Jungle?*

Un Deva*) îi apărù în patru prilejuri deosebite și în fiecare rând subț un alt chip, izbitor.

24. *Care erau acele chipuri deosebite?*

Acel a unui moșneag gârbovit de ani, al unui om bolnav, al unui cadavru și al unui pusnic prea cinstit.

25. *Avut-a numai el singur aceste arătări?*

Nu. Servitorul său Chana le avù și el.

26. *Pentru ce aceste vederi, atât de obișnuite pentru oricine, îl hotărîră a merge în Jungle?*

Dacă noi le vedem adesea-ori, nu era tot astfel pentru el, și ele făcură o adâncă întipărire în sufletul lui.

27. *Pentru ce nu văzuse el încă nimic de felul acesta?*

Astrologii proorociseră la nașterea lui, că el va părăsi odată împărăția sa și că se va

face un Buddha. Regele, tatăl său, care nu voia să-și piardă fiul, oprise cu tot dinadinsul de a-i se arăta orice ar fi putut să-i deie ideia mizeriilor omenești și a morții.

Nimenea nu putea nici chiar să vorbească prințului de aceste lucruri. El era ca închis în frumoasele sale palaturi și grădinele sale înflorite. Aceste grădini erau înconjurate de ziduri înalte, și totul, în lăuntru, era pe cât se putea mai frumos pentru ca prințul să nu aibă de loc prilej de a cunoaște necazurile și ticăloșiile lumii acesteia.

28. *Era el așa dar atât de plin de inimă încât părintele său să se teamă ca el să nu jertfească totul pentru izbăvirea lumii?*

Da, se vede că el a resimțit pentru toate ființele o milă și o dragoste fără de margini.

29. *Și cum avu el de gând să afle în Jungle pricina Durerii?*

Îndepărtându-se de toate cele ce puteau să-l oprească de a se gândi anume la *pricinile* mâhnirei și la firea omului.

30. *Cum scăpă el din Palat?*

Într'o noapte, pe când toți dormeau, el se

sculă, aruncă o ultimă privire asupra femeiei și copilului său, cari dormeau, chemă pe Chana, încălecă pe prea iubitul său cal alb Kantaka, și eși prin porțile palatului. Devalele cufundase într'un somn adânc pe străjerii cari veghiau astfel încât ei nu auziră pasul calului.

31. *Poarta nu era încuiată cu cheia?*

Da, dar devalele făcură de se deschise fără de zgomot și el plecă călare prin noapte.

32. *Unde merse el?*

La râul Anoma, departe de tot de Kapi-lavastu.

33. *Ce făcù el apoi?*

Se dădù jos de pe cal, își tăiă cu paloșul părulsău cel frumos și după ce dădù odăj-diile sale și calul său lui Chana, îi porunci să le ducă îndărăt la regele, tatăl său.

3. *Și apoi?*

Se îndreptă pe jos în spre Rajagriha, capitala lui Magahda.

35. *Pentru ce într'acolo?*

În Junglele Uruvelei se găseau niște pusnici, oameni prea înțelepți, al căror ucenic

se făcù, cu nădejde de a găsi cunoștința pe care o căută.

36. *Din care religiune făceau ei parte?*

Din religiunea Hindu; ei erau Brahmani.

37. *Ce propovăduiau ei?*

Cum că prin aspre pocăințe și prin chinurile trupului, omul poată să dobândească înțelepciunea deplină.

38. *Au prințul găsi că e așa?*

Nu, el cunoscù sistemele lor și practică mortificările lor, dar nu găsi acolo pricina suferinței omenesti.

39. *Ce făcù atuncea?*

Se duse într'o pădure, aproape de locul numit Buddha-Gaya, și petrecù acolo mai mulți ani în post și în meditațiunea cea mai adâncă.

40. *Era el singur?*

Nu, era cu cinci tovarăși.

41. *Care era numele lor?*

Kondanya, Bhaddaji, Wappa, Mohanama și Assaji.

42. *Ce disciplină a urmat el, pentru a-și face spiritul accesibil la deplinul adevăr?*

El ședeà și medità, cu ochii și urechile as-

tupate la tot ce putea să turbure reflexiunile sale lăuntrice.

43. *Postea el?*

Da, toată vremea. Luă din ce în ce mai puțină hrană și apă, până ce nu mai mâncă decât un fir de orez sau de sesam pe zi.

44. *I-a dat aceasta înțelepciunea pe care o dorea?*

Nu. El slăbea numai din ce în ce mai mult, până-ce într'o zi, când pășea încet meditând puterile sale vitale îl părăsira deodată și căzu la pământ, fără cunoștință.

45. *Ce crezură tovarășii lui?*

Că murise. Dar la un timp după asta își reveni în fire.

46. *Ce se întâmplă atunci?*

Li veni gândul că nu se ajunge la cunoștință numai prin post și suferința trupească, ci cunoștința trebuia câștigată prin deschiderea inteligenței. Era cât pe aci să moară de istovire, și totuși nu cucerise deplina înțelepciune. Deci luă hotărârea să se hrănească pentru ca să poată trăi cel puțin destul de mult, până să dobândească înțelepciunea. El primi prin urmare puțină hrană dela fiica unui

nobil, care-l văzù întins la piciorul unui pom. Puterile îi se reîntoarseră, el se sculă îşi luă srafa de cerşetor, se scaldă în râul Niranjara, mănca şi se reîntoarce în Jungle.

47. *Ce făcù el acolo?*

Luându-şi o hotărâre, în urma acestor reflexiuni se îndreptă, spre seară, către pomul numit Boddhi sau Asvaltha.

48. *Şi pe urmă?*

El hotărî de a nu mai părăsi acest loc până nu va fi atins starea de Buddha.

49. *In ce parte a pomului şezu el?*

Cu faţa întoarsă spre răsărit *).

50. *Ce dobândi el în această primă noapte?*

Cunoştinţa naşterilor sale anterioare, a cauzelor renaşterii şi a mijlocului de a-şi stinge dorinţele. Înspre zor-de-zi inteligenţa îi se deschise cu totul, precum se deschide floarea albă de lotus. Lumina Cunoştinţei supreme sau cele patru Adevăruri, se revărsară în el: el se făcuse Buddha, iluminatul, a-totştiutorul.

51. *Descoperit-a el în sfârşit pricina mizeriei omeneşti?*

Da, precum razele soarelui ce răsare alungă departe întunericul nopții și desvelește vederea pomi, câmpii, stânci, mări, râuri, dobitoace, oameni, într'un cuvânt toate, asemenea deplina lumină a cunoștinței se înalță în inteligența lui, și el văzu dintr'o singură clipă cauzele suferințelor și mijlocul de a scăpa de ele.

52. *I-a trebuit lui mari sforțări peatru a câștiga această deplină înțelepciune?*

Da, mari și înfiorătoare sforțări. El a trebuit să biruească în trupul său toate neajunsurile firești, acele apetituri și acele slăbiciuni omenești care ne împiedică de a vedea adevărul. El a trebuit să doboare toate înrâuririle cele rele ale lumii păcătoase, răspândite în jurul lui. Ca un ostaș care se luptă cu înverșunare pe câmpul de războiu împotriva a mai multor vrăjmași, el lupta cu energie, și ca un erou care biruește, el își atinse scopul: secretul mizeriei omenești i-a fost descoperit.

53. *Poți să-mi spui într'un singur cuvânt care este acel secret?*

Ignoranța.

54. *Și care este leacul?*

De a goni ignoranța și a deveni înțelept.

55. *Pentru ce ignoranța ne face să suferim?*

Pentru că ea face ca să ne placă cele ce nu sunt vrednice de nici o luare aminte, să ne pară rău de cele ce nu trebuie să regretăm, să credem în realitatea aceluia, ce nu sunt realități ci numai năluci, și să ne petrecem viața a urmări lucruri nevrednice, lăsând la o parte ceia ce de fapt este mai de preț.

56. *Și ce are mai mare preț?*

Faptul de a cunoaște tot secretul existenței și a menirii omului, pentru a nu prețui decât la valoarea lor adevărată viața aceasta și cele ce se ating de ea, pentru a putea trăi în așa fel ca să asigurăm cât mai multă fericire și cât mai puțină suferință tovarășilor noștri și nouă înșine.

57. *Care este lumina ce poate împrăști ignoranța și depărtă toate chinurile noastre?*

Cunoștința a ceea ce Buddha a numit cele «patru Adevăruri nobile».

58. *Numește-mi aceste patru nobile adevăruri?*

a) Mizeriile existenței.

b) Cauza mizeriei, care este dorința pururea reînnoită, niciodată satisfăcută.

c) Desființarea sau înlăturarea acestei dorinți.

d) Mijlocul de a obține această nimicire a dorinței.

59. *Înșiră-mi câteva din faptele ce produc mâhnirea?*

Nașterea, creșterea, bătrânețea, boala, moartea; despărțirea de cele ce iubim, ura celor de care nu ne putem feri, dorința a ceea ce nu putem obține.

60. *Sunt aceste particularități individuale?*

Da, aceste cauze variază după indivizi, dar toți oamenii le îndură într'o măsură oare care și sufer de pe urma lor.

61. *Cum putem să ne ferim de suferințele care rezultă din dorințele nepotolite și din poftele neștiutoare?*

Învingând și distrugând această sete in-

tensă a vieții și a plăcerilor ei, care este cauza suferinței.

62. *Cum putem dobândi o asemenea biruință?*

Urmând calea cea nobilă a celor opt poteci pe care Buddha a descoperit-o și a arătat-o.

63. *Ce însemnează această expresie; care este această nobilă cale-cu opt poteci?*

Cele opt părți ale acestuia se numesc *Anga* și ele sunt :

1. Dreapta credință.
2. Dreapta hotărâre.
3. Dreapta cuvântare.
4. Fapta cea dreaptă.
5. Dreapta viețuire.
6. Dreapta năzuință.
7. Cugetul cel drept.
8. Dreapta judecată.

Omul care pricepe aceste *Anga* și le urmează, este mântuit și poate ajunge la izbăvire.

64. *Izbăvire de ce?*

Izbăvire de mizeriile existenței, și de renaștere care sânt toate datorite ignoranței, poftei, și dorințelor nesățioase.

65. *Și când am atins această izbăvire la ce ajungem?*

La Nirvana.

66) *Ce este Nirvana?*

O stare unde încetează orice schimbare, unde liniștea este deplină, cu lipsă de dorinți, de iluzii și de chinuri, cu stângerea totală a ceea ce întrupează pe omul fizic. Înainte de a ajunge la Nirvana, omul renaște neconținut; din clipa când a ajuns la Nirvana, el nu mai renaște.

67. *Ce ne face de renaștem?*

Dorința nestinsă pentru lucrurile care aparțin la starea existenței personale în lumea materială. Această sete nepotolită a existenței fizice este o putere, care și are ea însăși o energie creatoare atât de mare, încât afundă ființa din noi în viața pământească.

68. *Renașterile noastre sânt ele atinse într'un mod oarecare de felul dorințelor noastre nepotolite?*

Da, și prin meritele și demeritele noastre individuale.

69. *Meritele și demeritele noastre au ele*

o înrâurire asupra stărei, condițiunei sau formei, în care trebuie să renaștem ?

Da, regula generală este că dacă avem un escedent de merite, renaștem bine și fericiți ; în cazul dimpotrivă, reîncarnarea noastră ulterioară ești necăjită și plină de suferință.

70. Această doctrină Buddhistă este ea admisă sau respinsă de învățăturile științei moderne ?

Ea este în acord cu știința, de oarece este doctrina cauzei și a efectului. Știința profesează că omul este rezultatul unei legi de dezvoltare, că el pleacă dela imperfect și inferior pentru a se ridica la o condițiune desăvârșită și superioară.

71. Cum se numește această doctrină științifică ?

Evoluție.

72. Mai există și alte confirmări ale Buddhismului decât știința ?

Doctrina Buddhistă ne învață că sânt mai mulți strămoși ai rasei omenești ; că este un principiu de diferențiere între oameni, că unii indivizi au o mai mare capacitate ca alții, de a dobândi repede înțelepciunea și

a ajunge la Nirvana. În adevăr, avem trei feluri de Buddhisanti..,

73. *Mă iartă. Ce este un Buddhisant ?*

Este o ființă care a întrecut pe ceilalți oameni în desvoltarea morală, și care este sigură că într'o viitoare renaștere sau reîncarnare va apărea ca Buddha pe pământ. Trebuie să fie așa, pentru că îndurarea sa pentru ignoranța omenească este atât de adâncă, dorința binevoitoare de a propăvădui omenirii cauza suferințelor sale și mijloacele de a se scăpa de ele, atât de mare, încât el se reîncarnează cu bună voie de mai multe ori, până ce în sfârșit devine destul de curat pentru a ajunge starea de Buddha. După ce a ajuns această stare și a propovăduit legea, atunci abia consimte a eși din Cercul Renașterii pentru a trece în repaosul deplin al Paranirvanei.

74. *Să procedăm pe rând. Cum se numesc acele trei feluri de Buddhisanti ?*

1. Panyadika sau Udghatitagnya, «cel ce ajunge repede.

2. Saddhodika sau Vipachitagnya, «cel ce ajunge mai puțin repede.

3. Wiriadika sau Gneyya, cel ce ajunge cel mai puțin repede.

75. *Ș'apoi?*

Tocmai știința de astăzi ne învață de asemenea că din milioane de ființe ce apar pe pământ unele ajung mai repede la perfecțiune, câteva altele mai puțin repede, și altele însfârșit încet, deși Buddhiștii spun că felul reîncarnării este înrâurit prin *karma*, covârșirea meritului sau a demeritului dobândit în existența precedentă. Oamenii științei zic că noua formă este în parte rezultatul înrâurilor cari au înconjurat generațiunile premergătoare. Astfel este o oareșcare potrivire între Buddhism și știință cătând înspre o idee-obârșie.

76. *Știința și Buddhismul nu ne învață ele deopotrivă că toate Ființele sânt supuse unei legi universale?*

Amândouă ne învață aceasta.

77. *Pot așa dar toți oamenii să devie Buddha?*

Nu este în firea fiecărui om de a deveni Buddha, pentrucă Buddha nu se vedește de cât în lungi intervaluri de timp, și se vede

atunci când starea omenirii cere absolut o asemenea călăuză pentru a-i arăta calea uitată a Nirvanei. Dar fiecare Ființă poate ajunge la Nirvana, biruind ignoranța și dobândind înțelepciunea.

78. *Buddhismul ne învață el oare că omul nu naște decât pe pământul nostru ?*

Nu. Noi aflăm că lumile locuite sânt nenumărate. Covârșirea meritului sau demeritului individual determină lumea în care o persoană are să renască, precum și chipul reîncarnării. Cu alte cuvinte, soarta ulterioară este, cum ar zice știința, înrăurită de atracțiunile anterioare.

79. *Lumile acestea sânt ele unile mai desăvârșite iar altele mai puțin dezvoltate de cât pământul ?*

Buddhismul propovăduiește aceasta, precum și că locuitorii fiecărei lumi au o dezvoltare corespunzătoare stărei acestei lumi.

80. *Nu au resumat Buddha toată Religiunea într'un Sutta sau vers ? **

Da.

81. *Spune-l ?*

Sabbapapassa akaranam.

Kusalassa upasampada.

Sa chitta pariyo dapanam

Etam Buddhānu Sasanam.

A se abține de păcat.

A dobândi virtutea.

A-și curăți inima.

Eată religia lui Buddha.

82. *Aceste precepte ne arată că Buddhișmul este o religie pasivă ori activă?*

A se abține de păcat poate fi numit ceva pasiv, dar a dobândi virtutea și a-și curăți inima sunt însușiri *active*.

Buddha ne învață nu numai de a nu fi răi, ci de a fi pozitiv buni.

83. *Care sunt cele trei Călăuze*) pe care se chiamă că un Buddhist le urmează?*

Ele sânt dezvoltate în formule zise *Ti-sarana*:

Eu urmez pe Buddha drept călăuza mea;
Legea drept călăuza mea; Confraternitatea
drept călăuza mea.

84. *Ce vrea să zică cu aceasta?*

Că privește pe Domnul Buddha drept învățătorul său prea înțelept; Pilda sa, Legea sau Doctrina drept aceea care cuprinde prin-

cipiile esențiale și nestrămutate a dreptății și ale adevărului și drept calea care duce la *Summum bonum*; și Confraternitatea Preoților drept propovăduitoarea acestei legi prea bune destăinuite de Buddha.

85. *Dar nu sunt oare unii din membrii aceluia «Ordin» niște oameni mai pe jos decât noi, atât ca moral cât și ca inteligență?*

Da, dar Buddha ne-a învățat, cum că numai aceia cari urmează Preceptele sale își disciplinează inteligența și se străduiesc de a-l ajunge, sau au ajuns una din cele opt stări de sfințenie și perfecțiune, numai aceia încheagă «Ordinul» său. Este cu dinadinsul statornicit că Ordinul de care se vorbește în Tisarama se referă la *Attha Aviya Pug-gala*, la sihaștrii cari au atins una din cele opt stări de perfecțiune

86. *Cari sunt cele cinci precepte numite Panca Sila impuse în deobște poporului Buddhist mirean?*

Ele sunt cuprinse în următoarea formulă pe care Buddhiștii o repetă în public în Vi-haras sau Templele lor :

— Trebuie să mă abțin: 1. de a nimici viața Ființelor; 2. de a fură bunul altuia; 3. de la orice atingere sexuală nelegiuită; 4. de a înșelă; 5. de a folosi băuturi îmbătătoare sau droguri adormitoare.

87. *Ce foloase trage un Buddhist din observarea acestor Precepte?*

El dobândește mai mult sau mai puțin merit după chipul și momentul în care observă acest precept și după numărul preceptelor pe cari le urmează. Adică dacă el observă unul, călcând celelalte patru, nu dobândește decât meritul inherent acelui precept, și aceasta cu atât mai mult, cu cât îl urmează mai bine. Cel ce urmează toate preceptele fără deosebire, își asigură o reîn-carnare ulterioară mai naltă și mai fericită.

88. *Mai sunt și alte precepte de care se crede a fi meritos pentru mireni dacă se încearcă a le urma de bună voie?*

Da, ele se chiamă *Atthanga Sila* sau cele opt precepte, cari cuprind cele cinci pomenite mai sus și alăturate încă trei cari sunt:

Trebue să mă abțin: 6. de a mânca la vreme nepotrivită; *) 7. de a dănțui, de a

cântă în chip necuviincios ; 8. de a întrebuiță miresme, parfumuri, cosmetice și alte desertăciuni.

La aceste reguli se mai adaugă încă două cu care împreună alcătuiesc *Dasa Sila* sau Decalogul obligator Preotului; acele sunt: trebuie să mă feresc; 9. de a întrebuiță pături largi și ridicate; 10. de a primi aur sau argint.

89. *Există reguli și Precepte deosebite pentru direcția și disciplina Ordinului?*

Da, sunt ele multe, dar toate sunt cuprinse sub următoarele patru titluri:

1. Regulele principale de disciplină (*Patinokka Samvara Sila*).

2. Regulele de urmat pentru înfrânarea simțurilor (*Indriya Samvara Sila*).

3. Regule privitoare la îmbrăcăminte, traiu, etc. (*Paccaya Sannissita Sila*).

4. Indreptări spre a duce o viață fără de prihană (*Ajivaparissuddha Sila*).

90. *Înșirați-mi câteva crime sau greșeli, de cari Preoții trebuie mai cu deosebire să se ferească?*

A distruge viața Ființelor; a fură; oricé

contact sexual; a înșelà cu dinadinsul; a se folosi de băuturi îmbătătoare; a mânca necuviincios la orce ceas; a dănțui, cântà sau face gesturi; a se împodobì și parfumà; a întrebuinta paturi largi și înalte; a primi daruri de aur, argint, grâne, mâncări, femei, fete, robi, vite, elefanți, s. c. l.; a clevetì; a rostì vorbe rele și cuvântari deșerte; a citì și ascultà povești închipuite; a corespunde cu mireni; a vinde sau cumpărà, a face negustorie; a înșelà, a corrupe, a amăgì; a închide, prădà, speria pe altul; a practicà oareșcare anumite meșteșuguri, ș. c. l., ș. c. l.

91. *Cari sunt datoriile Preoților față de Mireni?*

În deobște, de a le da pilda celei mai înalte moralități, de a-i instrui și învăța, de a propovădui și tălmăci Legea, de a recità *Paritta* (textul întăritor) bolnavilor, sau în public pe timp de calamitate obștească, când sunt chemați ca să o facă; într'un cuvânt de a îndemnà poporul la virtute.

92. *Cum definește un Buddhist adevăratul merit?*

Nu este mare merit în actul exterior or-

care ar fi el: mântuirea atârnă dela motivele care au pricinuit faptul; totul stă în intenții.

93. *Dă-mi o pildă?*

Un om bogat poate să cheltuiască lak de rupii, sumi cât de mare, în clădiri de Dagoba și Viharas, de spitale și temple, înălțând statui lui Buddha, în serbări și procesiuni, hrănind Preoți, dând pomeni săracilor, sau zidind adăposturi pe drumuri pentru călători, un om poate să facă toate aceste și va trage relativ numai prea puțin merit, dacă nu a fost împins decât de vanitate sau vre-un alt motiv personal. Dar cel ce, fie el bogat sau sărac, dă cel mai mărunț din acele lucruri cu o intenție bună sau din o dragoste fierbinte pentru semenii săi, dobândește merite mari. O faptă bună săvârșită cu intenții rele, folosește celorlalți, nu celui ce o face. Și cel ce aprobă fapta bună a altuia, e părtaș la meritul ei, dacă simpatia lui este adevărată și nu prefăcută.

94. *In care carte se cuprind preceptele excelente a înțelepciunii propovăduită de Buddha?*

În cele trei culegeri de opere, numite *Tripitaka*.

95. *Care-i numele celor trei Pitaka, sau grupe de Cărți?*

Vinaya Pitaka, Sutta Pitaka și Abidhamma Pitaka.

96. *Ce conține fiecare din ele?*

Cea dintâiu cuprinde regulile disciplinei pentru conducerea Preoților; cea de al doilea instrucțiuni pentru mireni; cea de al treilea Metafizica Buddhismului.

97. *Cred oare Buddhiștii că aceste Cărți sunt inspirate în înțelesul, cum Creștinii cred despre Biblie?*

Nu, dar ei le respectă și le cinstesc ca unele ce cuprind toate părțile acelei prea bune legi, prin cunoștința căreia omul se poate izbăvi.

98. *Consideră oare Buddhiștii pe Buddha ca putând prin propria lui virtute, să ne mântuie de urmările greșelilor noastre individuale?*

De loc. Nici un om nu poate fi mântuit prin altul; el trebuie să se izbăvească el însuși.

99. *Ce este așa dar Buddha pentru noi și pentru celelalte ființe?*

Un sfătuitor care știe toate, și de tot înțelept; acel ce a găsit calea mântuirii și a arătat-o; care a arătat pricina mizeriilor omenеști și singurul lor leac. Arătându-ne calea, învățându-ne de a scăpa de primejdiile cari ne amenință, el s'a făcut Călăuza noastră. Și tot așa precum cel ce conduce pe un orb peste un podeț îngust aruncat peste o prăpastie, îi scapă viața, tot așa, arătându-ne nouă, cei orbiți de ignoranță, calea mântuirii, Buddha se poate numi «Mântuitorul» nostru.

100. *Dacă ai voi să ne înfățișezi spiritul doctrinei lui Buddha printr'un singur cuvânt, pe care l-ai alege?*

Dreptatea.

101. *Pentru ce?*

Pentru că el ne învață că fiecare om capătă în tocmai, întru împlinirea legii universale, răsplata sau pedeapsa ce i se cuvine, nici mai mult, nici mai puțin.

Nici o faptă bună, și nici o faptă rea, fie ele cât de mici, și chiar împlinite în taină,

nu scapă din cumpăna nepărtinitoare a lui Karma.

102. *Toate punctele doctrinei, pe care mi-ai deslușit-o, au fost oare meditate de Buddha lângă pomul Bô?*

Da, toate aceste puncte și încă multe altele cari se găsesc în scrierile Buddhiste. Intreg sistemul Buddhismului îi veni în minte pe timpul marei sale meditațiuni.

103. *Cât timp Buddha rămas-a lângă pomul Bô?*

De șapte ori șapte, patru-zeci și nouă de zile.

104. *Ce făcù apoi?*

Merse la pomul numit Ajapala, și acolo se hotărî după meditare, a propovădui Legea la toată lumea, fără deosebire de sex, castă sau neam.

105. *Cui propovădui el mai întâiu doctrina sa?*

Celor cinci tovarăși sau ucenici, care-l părăsiseră, când întrerupse el postul său cel greu.

106. *Unde erau ei?*

La Isipatana, lângă Benares.

Îl ascultară ei cu bună voie ?

Ei aveau în gândul lor de a nu' l asculta. Dar frumuseța, înfățișarea și puterea înrâuririi sale erau atât de mari încât câteș cinci erau siliți de a da ascultarea cea mai încordată predicilor sale.

108. *Cum se numește acea cuvântare a lui Buddha ?*

Dhammacakka-ppavattana Sutta, sutra de definiție a regulii doctrinei. *)

109. *Ce efect a produs acest discurs asupra celor cinci tovarăși ?*

Bătrânul Kandanya a fost cel întâiu care a urmat calea ce duce la Arahata, cei patru urmași apoi.

110. *Cine s'a convertit pe urmă ?*

Un tânăr și bogat mirean cu numele Jasa și tatăl acestuia. După cinci luni uceniciei erau șasezeci la număr.

111. *Ce făcù atunci Buddha ?*

El întruni pe discipolii săi și îi trimise în diferite direcțiuni opuse, ca să predice. El însuși se duse într'un oraș numit Senani, aproape de Uruwela.

112. *Acuma Buddhiști sunt ei mulți pe lume?*

Buddhiști sunt mai mulți decât părtașii ori cărei religiuni.

113. *La cât se socotește populația pământului?*

Cam la 1300 milioane.

114. *Dintr'aceștia câți sunt Buddhiști?*

Aproape 500 milioane, mai puțin ceva de jumătate.

115. *Zis-ai că după cele cinci luni din-tâiu a predicării lui Buddha, partizanii săi nu erau decât șasezeci la număr?*

Mai mulți nu.

116. *După ce se făcuse el Buddha, cât timp a propovăduit doctrina sa pe pământ?*

Patruzeci și cinci de ani. In acest timp el a convertit o sumedenie de lume din toate clasele, printre rajahi și cooli, printre bogați și săraci, printre cei puternici și cei umiliți și câțiva oameni din cei mai instruiți.

117. *Ce se făcură soția și copilul, pe care-i părăsise?*

Fiul său Rahula mai întâiu, soția sa Ia-

sodhara apoi, părăsise lumea și se făcuseră partizani ai învățătorei sale.

118. *Dar tatăl său, Regele?*

Și el primi adevărata învățătură.

119. *Și-a petrecut Buddha tot timpul povăduirii sale, călătorind prin țară?*

În timpul celor opt luni uscate din an el mergea din oraș în oraș, din provincie în învățând și predicând poporului. Pe timpul celor patru luni de ploae el stătea în acelaș loc, dând povețe deosebite partizanilor lui celor hotărâți.

120. *Imitează Buddhiștii acel obicei?*

Mulți îl imitează.

121. *Din chiar ucenicii lui Buddha, cari erau favoriții săi?*

Sariputra și Moggallana.

122. *Prin ce se deosebesc preoții Buddhiști de preoții altor religiuni?*

În celelalte religiuni preoții se zic a fi cei ce intervin între oameni și Dumnezeu, spre a-i ajuta să capete ertarea păcatelor; preoții Buddhiști nu recunosc și nici așteaptă nimic de la o putere Dumnezeiască, dar ei trebuie să-și conducă viața după doctrina lui

Buddha, și să arăte celorlalți calea adevărată. Buddhiștii cred că ideea unui Dumnezeu *personal* nu este decât umbra uriașă aruncată asupra deșertului spațiului, de către oamenii ignoranți.

123. *Primesc ei teoria unui creator care ar fi încheșat ceva din nimic?*

Buddha ne-a învățat, că numai două lucruri sunt veșnice, Akasa și Nirvana. Or ce lucru purcede din Akasa în conformitate cu o Lege a mișcării inerente lui sau ei, și, după oarecare timp de existență, dispăre. Nici un lucru nu vine din nimica, *ex nihilo nihil*. Noi nu credem în minuni.

Noi tăgăduim prin urmare creațiunea și nu putem concepe un creator.

124. *A îngăduit Buddha închinarea la idoli?*

De loc, el s'a opus la una ca aceasta.

125. *Dar Buddhiștii nu oferă flori, nu fac ei pocloane înaintea statuelor lui Buddha, înaintea moaștelor sale, înaintea monumentelor unde sunt ele păstrate?*

Da, însă nu cu simțul idolatriilor.

126. *Care-i atunci deosebirea?*

Eratele nostru păgân nu numai că ia aceste icoane drept Dumnezeu sau zei nevăzuți, dar idolatrul cel rafinat socoate că idolul conține în substanța sa o părticică a divinității răspândite pretutindene. Buddhiștii însă din parte-le nu se închină la chipul lui Buddha și la celelalte obiecte menționate decât în amintirea omului celui mai mare, celui mai înțelept, celui mai bun și mai plin de compătimire, care a trăit vreodată.

Toate neamurile, toate popoarele țin și păstrează cu grijă și respectează moaștele și alte amintiri ale oamenilor care într'un fel oare-care, au fost socotiți ca mari.

Buddha, după părerea noastră, trebuie iubit și venerat de către ori-ce om, care a cunoscut chinul, mai mult decât ori-cine altul din istoria lumii.

127. *Farmecile, descântecel, ciasurile bune sau rele, danțurile diabolice fac și ele parte din Buddhism?*

Aceste toate sunt pozitiv respinse de principiile sale fundamentale. Ele sunt rămășițele cari mai dăinuesc ale fetișismului și ale altor religiuni pantheiste străine.

În *Brahmajala Sutta*, Buddha a descris categoric toate aceste practice și alte superstiții, considerându-le ca păgâne, vrednice de disprețuit și greșite.

128. *In ce se deosebete prin esență Buddhismul de ceea ce propriu zis este o religie?*

Buddhismul de Miază-zi propovăduiește cea mai naltă bunătate fără un Dumnezeu; continuitatea existenței fără aceea ce poartă numele de suflet; fericirea fără un ceriu obiectiv, o metodă de mântuire fără un mântuitor trimis; izbăvirea prin sine însuși, fără rituri, rugăciuni, pocăinți, preoți sau sfinți mijlocitori; într'un cuvânt *summum bonum* poate fi atins în această viață și în această lume.

129. *Buddhismul popular sau esoteric nu conține el nimic ce nu ar fi adevărat și în acord cu știința?*

Ca toate celelalte religii care au existat, el conține fără îndoială erori amestecate cu adevăr; nu este oare aurul totdeauna amestecat cu zgură?

. Imaginațiunea poetică, zelul sau eresurile

înapoiate ale Buddhiștilor puțin luminați au amestecat negreșit, la diferite epoci, nobilele principii ale doctrinei lui Buddha cu erori care trebuiesc respinse.

130. *Buddhismul este oare opus educațiunii și studiilor științei?*

Cu totul dinpotrivă. În Singalavvada Sutta, cuvântarea propovăduită de Buddha în peștera de Bambu, aproape de Rajagriha, el afirmă că una din datoriile învățătorilor este de a instrui pe ucenicii săi în litere și în științe.

131. *Sunt oarecare dogme în Buddhism pe care ni se cere să le credem pe cuvânt?*

Nu. Ni se cere dinpotrivă de a nu primi nici-o vorbă pe credință, fie ea scrisă în cărți, provenită din tradiții sau propovăduită de către cei înțelepți.

Domnul nostru Buddha a zis că nu trebuie să credem un lucru numai pentru cuvântul că a fost spus; nici să credem în tradiții pentru că ele ne vin din timpurile trecute; nici să credem în ceia ce nu mai trece ca adevăr, nici în scrierile înțelepților, pentru cuvântul că le au făcut înțelepții, nici în închipuirile, pe

care putem presupune că ne-au fost inspirate de Deva, adică de o stare presupusă de inspirație spirituală, nici prin deduceri din presupuneri întâmplătoare ; nici pentru că analogia pare a arăta că este astfel ; nici pe simpla autoritate a profesorilor și a învățătorilor noștri.

Dar noi putem crede când scrisul, doctrina sau cuvântul sunt confirmate de mintea noastră proprie și de simțul nostru lăuntric. «Pentru aceasta, zice Buddha la sfârșit, v'am învățat a nu crede, decât potrivit cu propria voastră conștiință, însă atuncea să conformați în chip desăvârșit faptele voastre cu credințele voastre.» (Kalama Sutta).

132. *Buddhismul susține el oare ipocrizia?*

În *Dhamma pada* se zice : Deasemenea ca o floare frumoasă, în fețe bogate, dar fără miros, cuvântul frumos al omului, ale cărui fapte nu se potrivesc cu el, este fără roadă.

133. *Ne povățuește Buddhismul să răsplătim cu rău?*

În *Dhamma pada* Buddha zice : Dacă un om îmi face din nerozie pagubă, eu în schimb

îl voi acoperi cu dragostea mea stăruitoare; cu cât mai mult rău îmi va face, cu atât mai mult eu îi voi face bine.

Aceasta este regula de purtare urmată de Arahata*). Este așa dar în chip pozitiv oprit de către Buddhism de a răsplăti rău prin rău.

134. *Este Buddhismul o carte de științe ori un cod de morală?*

Buddhismul de Miază-zi este mai presus de toate o curată filozofie morală. El afirmă lucrarea universală a legii mișcării și schimbării, prin care totul este cârmuit, lumea și chipurile viețuitoare și neviețuitoare.

Nu este de nici un folos, după Școala de Miază-zi, de a-și pierde vremea în speculațiuni asupra obârșiei lucrurilor. După cum zisa școală ne arată în *Malunha Sutta* când Malunka rugă pe Buddha de a-i tălmăci obârșiile, acesta nu răspunse, de oare-ce socotea că cercetarea aceasta nu putea duce la nici un folos.

Buddhismul esoteric ia lucrurile astfel cum sânt și arată cum poate fi învins răul și mizeria.

135. *Propovăduiește oare Budddhisml nēmurirea sufletului? *)*

Școala de miază-zi consideră «sufletul» ca un cuvânt întrebuițat de cel ignorant pentru a exprima o idee falsă. Deci totul este supus schimbărei, cu om cu totul, și fiecare din părțile sale materiale trebuie să se schimbe.

136. *Dacă ideea unui suflet omenesc trebuie respinsă, ce-i dă dar omului impresia permanentă a individualității sale?*

Aceasta e *Tanha*, dorința nepotolită de a trăi. Ființa care a făcut ceea ce trebuie pentru a fi răsplătită sau pedepsită în viitor, și care posedă *Tanha*, se reîncarnează sub înrâurirea lui Karma.

137. *Cine-i acela ce renaște?*

O altă agregatie de *Skandas*, sau a personalității nouă care purcede din cele din urmă dispozițiuni morale a persoanei care moare. *)

138. *Câte Stranda sunt?*

Cinci.

139. *Numeste-mi-le.*

Rupa, Vedana, Sanna, Samkhara și Vinnana.

140. *Explică-mi pe scurt ce sunt acestea?*

Rupa : Însușirile materiale ;

Vedana : Simțurile ;

Sanna : Ideile abstracte ;

Samkhara : Năzuințele inteligenței ;

Vinnana : Puterile inteligenței ;

Noi suntem întrupați din aceste Elemente. Prin ele avem conștiința existenței, prin ele comunicăm cu lumea care ne înconjoară.

141. *Cărei cauze trebuiesc atribuite deosebirile în combinațiunile celor cinci Skanda, cari fac ca un individ să nu samene cu un altul?*

Lui Karma, care a adus felul reîncarnării individului.

142. *Care-i puterea sau energia, care se află în lucrare, sub conducerea lui Karma, pentru a produce noua Ființă?*

Este *Taṅha*, voința de a viețui *).

143. *Pe ce se întemeiază doctrina renașterilor?*

Pe percepțiunea că dreptatea desăvârșită, echilibrul și potrivirea sunt inerente legii universale a naturei.

Buddhiștii nu cred că o singură existență este deajuns pentru a implica o răsplată sau o pedeapsă veșnică. Marele cerc al Renașterilor este totuș străbătut mai mult sau mai puțin repede după curățenia sau necurățenia diferitelor existențe personale.

144. *Această nouă agregare de Skanda, această nouă personalitate este ea de aceeași Ființă cu cea a renașterii precedente, readusă la existență pământească prin Tanha?*

Într'un înțeles, da; în altul, nu.

În cursul chiar al vieții noastre actuale Skanda se schimbă cu desăvârșire, și pe când C. la vârsta de patruzeci de ani, bunioară, este aceeaș persoană ca la optsprezece ani, totuși, prin perderile și reparațiunile *) încontinue a trupului său, prin schimbarea inteligenței și a caracterului său, el este, ca să zicem așa, o ființă deosebită.

Și totuș chiar aici, omul trage la bătrânețe tocmai consecințele bune sau rele a faptelor pe care le-a săvârșit în cele dintâi timpuri ale vieții sale.

De asemenea, Ființa cea nouă, purceasă dintr'o renaștere, fiind în cele din urmă acelaș

Individ ca și mai înainte, cu o simplă schimbare de forme, sau o nouă agregatie de Skanda, suferă tocmai urmările faptelor pe care le-a îndeplinit în existența premergătoare.

145. *Însă persoanele în vârstă își aduc aminte de întâmplările din tinerețea lor, cu toate că fizicul și inteligența lor s'a schimbat. Pentru ce dar amintirea vieților noastre din trecut nu se păstrează de asemenea și în existența noastră pământească de acum?*

Pentru că și memoria face parte din Skanda, și pentru că Skanda fiind schimbată, urmează o nouă memorie care nu reține decât amănuntele noiei existenți.

Totuși nu se șterge cu desăvârșire totul prin renaștere, amintirea sau reflecșul vieților anterioare trebuie într-o cât-va să supraviețuiască, de oarece, când prințul Siddharta se făcu Buddha, el putu cuprinde șirul întreg al incarnațiunilor sale precedente.

Dacă numeroasele lor întâmplări n'ar fi lăsat de loc urme, el nu ar fi putut vedea nimic.

Cel ce ajunge starea de *Ihana* poate să tragă liniile retrospective a existenței, adică *ondulațiunea vitală* a sa dela început.

146. *Care este cel din urmă punct, la care ținesc toate aceste serii de schimbări de formă?*

Nirvana.

147. *Admite oare Buddhismul că omul are în firea sa puteri latente, care-i permit de-a produce fenomene deosebite numite în deobște «minuni»?*

Da. Însă aceste fenomene nu sunt decât aplicațiunea anumitelor secrete ale naturii, ele sunt cu deosebire firești și nicidecum supranaturale.

Aceste taine, a căror deplină cunoștință alcătuește puterile despre care e vorba, sunt fără îndoială puțin cunoscute, și de acolo purcede pornirea oamenilor de rând de a crede, că ele sunt miraculoase în înțelesul de înafară de fire, pe când ele sunt numai admirabile.

Inițiarea în aceste taine constituie o știință care se află cuprinsă în cărțile noastre sfinte.

148. *Cum se numește această ramură a Științei?*

Numele ei Pali este Iddhividhanâna.

149. *Această știință nu cuprinde ea două ramuri?*

Da, după mijloacele întrebuințate și rezultatele obținute.

Felul dintâi se chiamă *Lankika*, adică arta de a produce fenomene cu ajutorul băuturilor, prin recitarea descânticilor numite *mantra*, sau prin alte ajutoare eterogene.

Al doilea, numit *Lokottora*, în care puterea în chestiune este dobândită prin dezvoltarea metodică a unor anumite facultăți lăuntrice.

150. *Care clasă de oameni se bucură de aceste puteri?*

Aceste puteri se desvălesc în chip progresiv la o clasă de oameni, cari urmează cursul unei anumite practici ascetice, ce se numește *Dhyana*.

151. *Această putere Iddhi poate ca să se piardă?*

La *Lankika* da; dar la *Lokothra*, odată dobândită, nu se perde niciodată.

152. *Poseda Buddha acest Iddhi din urmă?*

Da, la perfecție.

153. *Ce cuprindea înțelepciunea lui Buddha?*

El cunoștea firea celor *cognoscibile* și celor *incognoscibile*, acelor posibile și celor imposibile, cauza meritului și demeritului. El putea citi gândul tuturor ființelor. El cunoștea toate legile firei, iluziile simțurilor și mijloacele de a înăbuși dorințele. El putea deosebi nașterile și renașterile indivizilor, și multe alte lucruri.

154. *Ați vorbit despre un «Deva» care a apărut sub diferite chipuri prințului Sid-dartha: Ce cred Buddhiștii despre neamurile Ființelor nevăzute cari au raporturi cu omenirea?*)*

Ei cred că există asemenea Ființe, că ele locuiesc sferi care le aparțin lor propriu.

Doctrina Buddhistă profesează că printr-o îndrumare lăuntrică a eului său, învingând firea sa josnică, un Arahat poate să se facă mai presus celor mai buni din Deva și să

poruncească la acele din rândurile lor care sunt mai puțin ridicate.

155. *Câte feluri de Deva există ?*

Trei. 1. Acei cari se află încă sub stăpânirea pasiunilor, Kamawachera ;

2. Acei mai ridicați decât aceștia, cari însă păstrează încă un chip individual, — Rupawachera ;

3. Cei mai ridicați în curăție și cari n'au chipuri materiale — Arupawachera.

156. *Avem a ne teme de ceva din partea Deva-lelor ?*

Cel care are inimă curată și duhul voinic, nu are nimic de temut. Nici un Deva rău, nu-i poate face lui rău.

Dar unele din aceste ființe pot ca să năcăjască pe oamenii necurați sau pe acei cari caută a intra în relațiuni cu ele.

157. *Dă-mi amănunte despre moartea trupească a lui Buddha, și despre plecarea sa înspre Nirvana.*

După ce-și împlinise ținta, pe care ș'o pusese, după ce desăvârșise doctrina sa și arătase calea Nirvanei la mii de oameni, el eră gata să plece.

Patruzeci și cinci de ploi (patruzeci și cinci de ierni Indiene, adică ani) după ce ajunsese starea de Buddha, în ziua de lună plină a lui Mai, el veni într'o seară la Kusi-Nagara, loc situat la 120 leghe de Benares, și simțind că-i se apropie sfârșitul, puse de i se întinse rogojina lui între doi pomi de Sâl, cu capul îndreptat spre Miază-zi. În partea dintâi a acelei nopți el predică prinților Meliya; în a doua parte, converti pe un mare pundit Brahman, cu numele de Subhadra; vorbi apoi despre doctrină, preoților adunați în juru-i; în zorii zilei, el trecu în starea lăuntrică de «Samadhi», moarte aparentă în ce privește trupul. Plecarea definitivă veni în urmă.

158. *Care fură cele din urmă cuvinte a lui Buddha, și către cine?*

Către ucenicii săi, zise: Cerșitorilor! Iată vă dau dovadă în această clipă: părțile omului și puterile sale trebuie să se dizolve. „**Faceți repede mântuirea voastră!**“. După aceasta nu mai vorbi.

59. *Care sunt datele cele mai de căpetenie legate de viața sa?*

El se născu sub constelațiunea lui Wissa,

într'o Vinere de Mai, la anul 2478 a lui Kali Yug; intră în jungle în anul 2506, se făcu Buddha la 2513, într'o Mercure, în zorii zilei, el expiră la 2558, într'o Marți, la luna plină de Mai, în vârstă de 80 ani.

160. *Scris-a el doctrina sa în cărți?*

Nu. Aceasta nu se obișnuia la Hindu pe vremea aceea. În timpul celor patruzeci și cinci de ani a propovăduirii sale, el desvăluia doctrina sa până la cele mai mici amănunte. El o recită într-o cuvânt după cuvânt ucenicilor săi, care o încredințară memoriei lor. Și de oare ce nu era oprire de a o scri se vede din Dhatu Wibhanga Sutta, că regele Bimbisara puse de se săpară punctele ei principale pe plăci de aur.

În curgerea anului care urmă morții sale, un sobor compus de 500 Arahāt, sub președinția lui Maha Kasyapa, unul din cei mai mari ucenici a lui Buddha, se întruni pentru a statornici regulele și doctrinele Ordinului.

161. *Unde se ținu acel Concil?*

În peștera Saltapanni, aproape de Ra-

jagriha. Soborul consfinți în unanimitate cuvintele învățătorului.

162. *Când avură loc celelalte Concile?*

Un al doilea la Vaisali, în templul Walu-Karama, cu o sută de ani mai târziu, sub președinția lui Yasat Thera. Un al treilea la Patna, în anul al 226-lea, era Buddhistă, în templu Asokarama, sub președinția lui Moḡgalipu-ttatisa, și sub ocrotirea marelui erou Asoka.

163. *Cine era acel erou Asoka?*

Rege de Magadha și cel mai puternic monarh al Asiei pe acel timp. El fu convertit la Buddhism în al doilea an al domniei lui și el se consacră întru a-l răspândi. Eră un rege bun, și numele lui este cinstit și iubit pretutindeni, unde sunt Buddhiști.

164. *Ce făcù el pentru Buddhism?*

El clădi Dagoba, mănăstiri, grădini și spitaturi, nu numai pentru oameni ci și pentru animale. El dădù de grije supușilor săi ca să observe preceptele morale a lui Buddha. El trimise și missionari, în urma Conciliului din Patna, pentru ca să răspândească religia în diferite țări, și soli la patru regi

greci pentru a le face cunoscută doctrina Buddhistă.

Pentru a păstra religiunea în curăţenia ei el statornici chiar în țara sa, postul de ministru al Dreptăţii şi Religiunii. Regele numi şi persoane care să conducă educaţiunea femeilor după principiile lui Buddha.

165. *Ce dovezi ne rămân despre acestea?*

În aceşti cinci zeci de ani din urmă, s'a descoperit în diferite părţi ale Indiei şi Afganistanului, edictele regelui Asoka săpate în stâncă şi pe lespezi de piatră. Ele au fost traduse şi publicate prin îngrijirea guvernului Indiei.

166. *Ce lumină aruncă acele Edicte asupra Buddhismului?*

O religiune de o toleranţă nobilă, de frăţie universală, de curăţie şi dreptate, iată cum ni se arată religiunea Buddhistă din acele mărturii, contimporane cu începuturile ei. Aceasta a adăogit mult la respectul cu care Buddhismul este astăzi privit de oamenii cei mai luminaţi din Europa şi America.

167. *Cum se exprimă asupra acelor E.*

dicte, o operă, «*Buddhismul*», de Rhys David, apreciată cu drept cuvânt pentru exactitatea sa, și publicată de o Societate creștină, lucru care dovedește nepărtinirea sa?

Ea zice: «Edictele sunt întipărite de cea mai înaltă dreptate.

Ascultare către părinți; bună cuviință către copii și prieteni, îndurare către făpturile viețuitoare, indulgență către inferiori, respect pentru Brahmani și membrii Ordinului, înfrânarea mâniei, a sensualității, a cruzimei și a deșanțării; generositate, toleranță și caritate, acestea's învățăturile pe care bunul rege, desfătarea lui Dumnezeu, le insuflă supușilor săi».

168. *Când a fost introdus Buddhismul în Ceylan?*

El fu adus în Ceylan sub domnia craiului Devanam Puja Tissa, de către Mahinda, fiul chiar al regelui Asoka, care se făcuse preot. Regele Ceylanului primi cu multă bună voință pe acest prinț, precum și pe cei șase preoți care-l întovărășiră, se converti el însuși la Buddhism și zidi Thuparama Dagoba la Anuradhapura.

Sora lui Mohinda, Sanghamitta, care de asemenea intrase în Ordin, veni câtva timp după aceea la Ceylan cu un număr oarecare de călugărițe Buddhiste, cu scop d'a instrui pe femeile Cingaleze, lucru pe care-l și făcu. Sanghamitta adusese cu ea o ramură din pomul Bôdi Bouddha-Paya, sub care Domnul atinsese starea de Buddha. Această ramură fu plantată la Anuradhapura și există încă și astăzi.

Se pare că este recunoscut ca cel mai vechiu pom istoric, ce există pe pământ.

A P E N D I C E

Chestiunea 1. Cuvântul «*Religiune*» nu se prea potrivește Buddhismului, care este mai mult o filosofie morală, după cum s'a arătat la Ch. 121. Dar uzul a dat această denumire la toate grupurile de popoare, care profesază aceeași doctrină morală, și astfel îl întrebuințează statisticianii.

Buddhiștii de miază-zi n'au avut nici o dată concepțiunea aceea ce implică pentru Europeni etimologia cuvântului religione. În credința buddhiștilor, nu există «*legături*», ca în înțelesul creștinesc, nici supunere sau contopire a eului în Ființa divină. *Agama* este cuvântul popular pentru a exprima relațiunea care există între Buddhism, Buddha și partizanii săi. Aceasta dă un termen sans-

crit care vrea să zică *apropiere* sau venire și cum Buddha înseamnă Iluminare, cuvântul compus prin care se indică Buddhismul, *Buddhagama* poate fi tradus : *Cel ce apropie sau face a pași în spre lumină* sau și : *Cel ce urmează doctrina lui Sakya-Muni, sfântul Sakya-ilor.*

Misionarii găsind la îndemână cuvântul *agama*, îl adoptară ca echivalent pentru religione, și scriseră creștinism = *Christianagama*, pe când ar fi trebuit să spună *Christi-anibandhana*, pentru-că *bandhana* are o etimologie echivalentă cu înțelesul propriu al cuvântului religione.

Aceste reserve odată stabilite, voiu urmă a mă conformă obiceiurilor luate, pentru mai marea înlesnire a cititorului obișnuit, și voiu numi, ca toată lumea occidentală, sistemul buddhist o religione.

Ch. 16. Se numește *Jungle* în India, întinderi de teren adeseaori considerabile, cari sunt nelocuite și în deobște acoperite cu o vegetațiune îmbelșugată și sălbatică.

Ch. 23. Vezi chestiunile 154, 155, 156 și nota 154.

Ch. 49. Cărțile canonice nu dau nici o rațiune pentru alegerea tocmai a acestei părți a pomului, deși legendele populare pe care se întemeiază operele episcopului Bigaudet și alți comentatori, dau câteva explicațiuni. Iată cum se poate tălmăci aceasta. Sunt pururea înrâuriri cari vin asupra-ne din diferitele puncte ale cerului. Uneori influența unei anumite părți este cea mai bună, altădată cea a unei alte părți.

Când Buddha se așează în partea de Apus a pomului, cu fața întoarsă înspre răsărit, este că înrâurirea dela răsărit era cea mai bună.

Ch. 81. Acest vers celebru are o însemnătate care nu trebuie trecută cu tăcere de cel ce studiază filosofia Buddhistă. Rândul dintâiu cuprinde întreg spiritul lui *Vinaya*, cel de al doilea acel alui *Śutta*, cel de al treilea alui *Abbidhamma*; și astfel în trei rânduri cari împreună nu cuprind decât numai opt cuvinte pali, se află condensată întreaga esență a scrierilor Buddhiste.

Dar, după d-l Rhys Davids, se găsește cam

la 1,752,000 cuvinte în textul complet al celor trei Pitaka.

Ch. 83. În privința cuvântului *saranam*, unul din bărbații cei mai învățați din Ceylan Wijesinha Mudalujar de Matale, îmi scrie: «Acest cuvânt a fost cam impropriu tălmăcit de către traducătorii Europeni, cari au făcut din el cuvântul «Refugiu».

Nici etimologia pali, nici filosofia buddhistă nu îndreptățesc o asemenea tălmăcire. Un refugiu, în înțelesul unui loc de asil moral, este lucru cu totul străin adevăratului Buddhism, cari insistă asupra îndatoririi impuse fiecărui de a lucra la propria sa emancipare.

Radicălu *Sri*, în sanscrit (*Sara* în pali) înseamnă a se mișcă, a merge, astfel că *Saranam* trebuie să însemneze o mișcare, ceea ce merge înainte sau cu un altul, o călăuză un ajutor. Construesc deci pasagiul astfel: *gacchami* mă duc, *Buddham* spre Buddha, *saranam*, ca călăuza mea. Traducerea cuvântului *risarama* prin «cele Trei Refugii» a dat loc la multe neînțelegeri și a servit de pretext vrășmașilor Buddhismului pentru

a-i impută absurditatea de a căută un refugiu în niște ne-entități și de-a crede în niște ne-realități. Termenul refugiilor este mai ușor de aplicat la Nirvana, al cărui sinonim figurat numai este Saranam.

«Pe de altă parte, marele preot Sumangala îmi atrase luarea aminte asupra faptului că rădăcina pali *sara* mai are încă înțelesul secundar de «a omorî sau cel care distruge.» Frasa *Buddha saranam gacchami* s'ar putea deci redă și astfel: «Mă duc înspre Buddha, înspre Lege, și înspre Ordin, ca la nimicitorii temerilor mele: cel dintâiu prin sfaturile sale, cea de al doilea prin adevărurile instructive, cel de al treilea prin pilda și învățătura virtuților sale.

Ch. 88. «Timpul nepotrivit» aicea este după amiază. Buddha era destul de înțelept pentru a ști că «cerșetorii săi», cum își numea el pe ucenicii, pe care-i povățuia a se lipsi de bunurile pământului, s'ar află mai bine și ar avea spiritul mai deslegat dacă vor lăsa organele digestive să se odihnească jumătate din fiecare zi.

Ch. 108. În urma ediției întâia am primit

dela Wijesinhe Mudalujar o traducere a expresiunii *Dhammacakka ppavattana*, care-mi pare mai bună ca aceea admisă dela început. Aceasta ar fi «instituirea Legei». D-l Rhys Davids preferă: «întemeierea împărăției Dreptăței». Wijesinhe îmi scrie: «Puteti zice Împărăția Dreptăței, dar aceasta este mai mult o terminologie teologică decât filosofică. *Dhammacakka ppavattana* suttam este Cuvântarea intitulată: «Stabilirea Domniei Legei».

Îmi pare bine că pot adăoga, că marele preot Sumanghala este de aceeaș părere cu Wijesinhe.

Ch. 133. Un Arahat este un ascet Buddhist care, urmând anumite practici, a ajuns la o stare superioară de dezvoltare morală și intelectuală.

Arahat-ii pot fi împărțiți în două grupe generale: *Samathayanika* și *Sukka Vipassaka*.

Cei dintâi au nimicit patimile lor și au dezvoltat la cel mai înalt grad capacitatea lor intelectuală sau vederea lor mistică. Cei de al doilea de asemenea au lecut patimile lor, dar n'au dobândit puteri atât de înalte.

Când un Arahât de clasa dintâi este desvoltat cu desăvârșire, el nu mai este prada iluziilor timpului și nici robul patimilor sau a fragilității morale.

În toate, asupra căror se îndreaptă spiritul său, el pătrunde până la fund fără a întrebuiță procedura cea lungă a raționamentului. Biruința sa asupra lui însuși este desăvârșită, și în locul emoțiunii și a dorinței, care chinuște pe omul de rând, el s'a ridicat la o condițiune care este mai bine exprimată prin termenul: «Nirvana».

În Ceylan este respândită o părere greșită care constă în a crede, că acuma nu se mai poate ajunge la starea de Arahât; că Buddha însuși ar fi proorocit, că *Puterea se va stinge o mie de ani după moartea sa*. Acest zvon, precum și altul deopotrivă, care are curs în toată India, anume că pe cât timp ne aflăm în cercul obscurului «Kali Jug», practica Jogismului Vidya, adică știința spirituală cea mai înaltă, este imposibilă, — această eroare, zic, o atribui simplității acelor care ar trebui să fie tot atât de înțelepți și tot atât de curați cum erau cei de dinaintea lor,

dar cari nefiind caută prin aceasta a se desvinovăți.

Buddha a emis tocmai ideia de tot opusă. El zice în *Digha Vikaya*: «Ascultă, Subhadra, lumea nu va fi nici odată fără Arhat, dacă pusnicii (Bhikkṣu) din congregațiunile mele vor observă bine și întru adevăr preceptele mele. «*Imecha Sabadda Bhikku Samma Viharaiyum Asanyo loke Arahautchi*.

Ch. 135. Dacă prin cuvântul «suflet» înțelegem echivalentul cuvântului elin ψυχή (psyché) răspunsul ce-l dă catechismul la chestiunea 135 poate fi privit ca exprimând credința tuturor claselor de buddhiști. Căci toți, fie ei din Tibet sau din Ceylan, sau de aiurea, admit că *personalitatea* omenească (v. nota Ch. 137) trebuie să fie cu desăvârșire stânsă, înainte de a fi ajuns starea de beatitudine nesfârșită, numită Nirvana.

Dar dacă ne lăsăm duși a perpetuă confuziunea îndârjitoare, care se face de obicei între cuvintele *suflet* și *spirit*, apoi Buddhiștii Tibetani tăgăduesc că *Individualitatea* (vezi nota Ch. 137) este ștearsă în Nirvana.

O asemenea stângere a individualității nu

se afirmă nicăeri în textul nostru, precum oricine se poate convinge, recitind cu băgare de seamă Catechismul; pentru-că am avut grije ca să evit o asemenea afirmațiune care ar fi fost aceea a unui materialist, ceea ce eu nu sunt, iar nu a unui Buddhist esoteric, care sunt eu.

Terminul «partea materială» este temelia pe care se ține întregul paragraf. Materialiștii vor zice că el înseamnă cumcă omul este nimic cu totul, spiritualiștii, că nu, de oarece cred, că omul este ceva mai mult decât o agregare de molecule devenite energii prin Putere.

Doctrina Esoterică ne învață că omul după ce a renăscut pe planeta aceasta, cu o nouă personalitate, sau ca ființă omenească obiectivă, adică după fiecare incarnație, trece într'o stare subiectivă, sau spirituală, numită de către Tibetani *Devachan*, în care el își păstrează deplina sa conștiință personală și unde se bucură de rezultatele ce i-a dobândit gândurile, cuvintele și faptele din existența sa precedentă. Când acest *Karma* este istovit, și compensația cuvenită s'a efectuat, numai

individualitatea sa singură este adusă la o altă naștere, în care, sub o nouă personalitate, precum s'a zis la început, el încearcă efectele cauzelor speciale, — zămislite de dânsul în existența sa anterioară, — cari trebuie să-și aibă ieșirea în viața pământească (vezi Ch. 136).

Omul trece astfel neconținut, oscilează, în două serii distincte de existenți, una fizică, alta spirituală. În fiecare din ele, efectul derivă exact din cauza precedentă.

După-cum se arată la Ch. 145, urma fiecărei vieți pe care Monada a petrecut-o în progresiunea sa prin Cyclul cel mare al existenței, cari se sfârșește în Nirvana, este permanentă, și acei cari ajung la starea de Ihana, sau de Adept, poate să tragă în chip retrospectiv linia existențelor lor.

Departa de a fi pătată de nedreptate, de oarece Ființa cea nouă nu suferă niciodată decât pedeapsa greșalelor de mai 'nainte, doctrina Buddhistă Esoterică arată în chipul cel mai desăvârșit că răsplata ca și pedeapsa nu sunt atribuite decât acelor, cari le-au meritat. Totuși după cum arsura nu este

simțită decât de membrul care a fost expus focului, tot așa nimeni, după Buddha, nu poate suferi pentru greșalile altuia nici se bucură de meritele aproapelui său. Individualitatea, Monada este întotdeauna aceea, care este mezul spiritual al Renașterii sau a Reincarnării ulterioare.

Ch. 137. — Aparițiunile succesive, pe unul sau mai multe pământuri, sau, «coborârile în generație», ca efect a lui *Tanha*, a părților asociate, — *Skanda*, — a unei Ființi anumite, sunt o succesiune de personalități.

În fie-care naștere *personalitatea* se deosebește de cea a nașterilor precedente sau următoare. *Karma*, *deus ex machina*, se oglindește, se îmbracă când în personalitatea unui înțelept, când în aceea a unui mizeriaș, și așa mai departe.

Dar cu toate aceste schimbări de personalitate, aceeași linie, de alungul căreia ele se urmează și se înșiră ca boabele unei mătăanii, se continuă neîntreruptă. Această linie reprezintă *individualitatea*. E pururea aceeași linie deosebită, nici odată o alta. Ea formează, cu personalitățile ce au însoțit-o, ca

o undulațiune vitală individuală, care purcedând din Nirvana, sau partea subiectivă a Fieii, — precum undulațiia luminoasă sau colorică, purcede din Ether, izvorul ei dinamic, — trece prin partea obiectivă a Fieii, sub impulsionea creativă a lui - Tanha și direcțiunea lui Karma, și tinde, după nenumărate schimbări ciclice, a se reîntoarce iar în Nirvana.

Rhys Davids numește «Character» sau «felul de a fi» aceea ce diferențiază personalitățile de-alungul lanțului individual. Deci caracterul nu ar fi o simplă abstracțiune, ci suma calităților morale și a tendințelor morale ale fiecăruia. Și inversul acestei propozițiuni, adică faptul de a considera aceste diferite chipuri de a fi, ca personalități deosebite, și acest lanț ca individualitate constantă, deslușește mai mult decât una din obscuritățile textelor Buddhiste. Din punctul de vedere Buddhistic în adevăr individul perfect este, în cele din urmă, un Buddha, pentru că un Buddha nu este decât floarea cea rară a omenirei, fără cel mai mic amestec supra-natural. Și de oarece generațiuni nenumă-

rate (patru Asankayras și o sută de mii de Cicluri, după Faushöll și Rhys Davids) sunt de nevoie pentru a desvâli pe om până la starea de Buddha, și de oarece voința de fer a acelui om, de a parveni la aceeași stare, trebuie să persiste în toate nașterile succesive, cum vom putea numi aceia ce voește și perseverează astfel? Caracter sau individualitate? este individualitatea care se manifestă în chip progresiv în nașterile succesive și se desvoltă astfel în continuu.

Negațiunea unui anumit înțeles al cuvântului «suflet», de către Buddha (vezi Sanyutto Vikaya Sutta Pitaka), se raportă la credința înșelătoare, care predomină câte-odată, despre o personalitate independentă și transmisibilă, despre o entitate, care s'ar putea mișca din naștere în naștere fără a se schimba, și ar putea merge într'un loc sau într'o stare în care, ca entitate absolută, ea s'ar bucura sau ar suferi în veci. Lucru care nu este, de oarece personalitatea care este pedepsită sau răsplătită, fiind ea însuși vremelnică, nu este pedepsită sau recompensată decât vremelnicește; pe când Nirvana, principiul și scopul ei, nu

este rezervat decât individualității nemuritoare. Această negațiune a lui Buddha arată că «*Ergo sum*» constituie conștiința personală, care logiceste nu poate fi permanentă de oarece constituantele sale elementare se schimbă necontenit, și Eul conștient al unei nașteri se deosebește de acel al alteia.

Însă toate câte le-am aflat în Buddhism se acordă cu teoria unei evoluțiuni treptate a omului desăvârșit, adică a lui Buddha, evoluțiune care se operează, se săvârșește în urma a nenumărate încercări prin nașteri, și confirmă că, deși trăsăturile de căpetenie a conștiințelor personale se schimbă dela naștere la naștere, totuși rămâne din ele un fel de chintesență care, după ce a ajuns la o oareșcare treaptă de înălțare, te lasă să percepi urmele lăsate de către fiecare din existențele anterioare.

Aceasta se învederează în Ialakatthevanana, atât de bine tradus de Rhys Davids. Frasa următoare revine necontenit: «Atunci blagoslovitul făcu vădit un lucru, care eră ascuns prin schimbarea nașterii».

«Neo-Buddhismul admite deci în chip es-

plicit că amintirile sunt immanente în Akasa, și că omul are capacitatea potențială de a-le citi, când înălțarea sa l-a adus la starea de adevărată *iluminare* individuală.

Ch. 142. Este interesant de a pune în evidență în această privire marea analogie care există între anumite puncte ale doctrinei Buddhiste și teoriile adâncului filosof Schopenhauer. Amândouă dau *Volițiunei* rolul de căpetenie, în om, în lume, în tot. La om în deosebire. *Volițiunea* e aceia care realizează viața personală, și ea este resortul evoluțiunei ciclice. Ea nu se stinge decât în Nirvana (vezi operele lui Arthur Schopenhauer).

Ch. 154. Cuvântul «Deva» poate fi întrebuințat în înțeles restrâns sau în înțeles larg. În cazul dintâi el nu înseamnă decât *Strălucitor*, dela radicalul sanscrit *Div*, a străluci, și Deva sunt propriu zis ființele strălucitoare a părții subiective ale naturei, ceia ce se numește de obicei Ființe spirituale. Dar acest cuvânt Deva poate fi luat într'un înțeles mai larg, și se înțelege câte odată prin Deva Ființe bune sau rele, cari sunt invisibile.

Aceste Ființe nu sunt exclusiv numai su-

flete omenești desincarnate, nici exclusiv ființi sub-omenești evoluat de Fire în lucrarea sa progresivă pentru a produce omeneirea; ci ele sunt și una și alta.

Asiaticii cuprind aceste Ființe în Ordine, Neamuri și subneamuri nenumărate. Acestea's Tronurile, Principatele și Puterile Bibliei, care la rândul ei le-a luat din Theosofia derivată din India, — Yakshini, Preta, Bhuta, Elementele, dintre care varietatea Asura cuprinde Ființi foarte răutăcioase, Vana, Devata sau Hamadryade, Jakshas sau Gnomi, cari păzesc comoarele de sub pământ și de prin mine, și c. l.

Omenești sau Elementale, bune sau rele, bine-voitoare sau crude, frumoase sau monstruoase, oricari ar fi ele și or-care ar fi numile lor, ele sunt tot atât produsele legitime a veșnicei și fără de preget lucrătoare Legi a Evoluțiunei, ca și plantele și animalele observate și clasate de filosofia modernă.

Dacă ar fi să clasăm prin o scară treptată a ființelor, ar trebui să punem spiritul Elemental Asura sau Jakshani jos, la punctul zero, și pe Dhyan Chohan, spiritul planetar

sau îngerul — cea din urmă dezvoltare a entității omenesti înainte de contopirea Monadei în marele Tot, cum zic Hindușii, sau înainte de obținerea lui Paranirvana de către Arahatul desăvârșit, cum zic Buddhiștii — Spiritul planetar sau îngerul l'am pune la punctul cel mai înalt, la vârful zisei scări.

Filosofia Buddhistă nu admite, după cum se vede, supranaturalismul nici din partea sa vizibilă sau obiectivă. Pretutidene, la orice treaptă, fie vorba de firea petrei, de cea a omului sau a lui Deva, lucrează singura lege a cauzelor cari produc efectele date, fără vre-o intermitență.

În ce privește procedura acestei Legi, amănuntele funcționării sale, cu alte cuvinte în privința aceia ce este descrierea laturei subiective a Firei — baza laturei sale obiective, — ea se găsește în Buddhismu Esoteric, Școala de Miază-Noapte mai cu deosebire, și constituie într'un chip general, știința Ocultismului pe care societatea Teosofică o cuprinde printre studiile sale.

NOTA TRADUCATORULUI

«Ascultarea către părinți, buna voință pentru copii și prieteni, îndurarea către dobitoace, indulgența față de mai mici, înfrânarea mâniei, a patimilor, a cruzimei și a deșanțării, toleranța și caritatea», iată, după cum s'a spus, preceptele propăvăduite de religiunea Budhistă. Pe lângă aceasta, una din religiunile cele mai vechi ale lumii, profesând morala cea mai curată, pe care o poate concepe spiritul omenesc, și cu deosebire răspândită. Nu e straniu deci, în asemenea împrejurări, că partea luminată a Occidentului o cunoaște atât de puțin?...

Și totuși așa este, și răspândirea acestei mici cărți în limbile de căpetenie ale Europei, are ca scop de căpetenie a face să înceteze această stare de lucruri.

De oarece Catechismul cuprinde trăsăturile cele de căpetenie din viața lui Buddha este de prisos de a mai reveni asupra-le. Totuși nu e fără de folos de a desvoltă în chip suplimentar câteva puncte din această carte, pentru că în concisiunea sa, în fața publicului hindu, către care se adresă în primul loc, și cu toate adăogirile făcute de autor în prefață și appendice, ea n'a putut cuprinde totul, și fiindcă până la publicarea anunțată a Canonului Școalei de Mează-Noapte, care trebuie să completeze învățătura buddhistă din punctul de vedere științific, cititorul francez nu poate să rămâe cu aserțiunile prea generale a Școalei de Miază-zi, după doctrina căreia cuprinsul acestui Catechism a fost alcătuit.

* * *

Și mai înainte de toate, pentru a înțelege bine filosofia buddhismului, trebuie nu numai a cunoaște din temelii învățăturile Maestrului, culese de ucenicii săi și statornicite de adunări, ci trebuie a se ști că temelul tuturor religiunilor din Orient, este știința puterilor, nu

supranaturale, dar superioare, cari pot se desvoltà la omul ce urmează regulele unei îndrumări anumite. Lipsa acestor noțiuni deosebite este ceea ce a împedecat pe Orientaliștii cei mai eminenti din Anglia, Franța și Germania, de a găsi cheia problemelor pe cari le au studiat cu atâta erudițiune.

Am mai zis, că un centru important de studii stabilit în condițiuni speciale, Societatea Teosofică, tinde pentru întâia oară în timpurile moderne, de a umple acest gol în chipul cel mai satisfăcător.

Această societate, numără în adevăr în sânul ei preoți și învățați de mâna întâia, din toate națiunile, din toate religiunile, din toate credințele, și sunt chemați ei însiși a'și arăta părerile lor. Aici prin urmare nu se poate imputa o interpretare greșită sau cu buna știință denaturată.

Dar ce este mai mult, e că această societate este mai cu seamă inspirată în culmile ei, de câteva din acele antice lumini pe cari Orientul pretinde ale posedă, singur, de niște 'nalți și puternici *Adepti* în toate științele, despre cari în deobște se cunoaște puțin,

doar numai că existența lor este admisă de toată Asia, și că virtuțile precum și capacitățile lor, se țin în cea mai mare venerație. *Vox populi, vox Dei*,... Trebuie să fie ceva adevărat într'un simț împărtășit așa de îndeobște. Ori cum fie, din asemenea izvoare multiple mișcarea theosofică își trage puterea sa și toate desvoltările date acestui Catechism derivă mai mult sau mai puțin deadreptul de acolo.

* * *

S'a spus, dela început, că publicarea acestei cărți are de scop de a face ca Buddhismul să fie apreciat la dreapta sa valoare. Pentru a ajunge la aceasta, mai trebuie a se degaja pe cât se poate de orice idei preconcepțate; a nu spune, bunăoară, că Biblia fiind anterioară și de mult timp răspândită în lume, aceasta dovedește superioritatea religiunilor cari decurg din ea, căci, tot asemenea, și Buddhismul nu'i lipsit de legături mai mult sau mai puțin strânse cu Veda, cari desigur sunt cu mult mai vechi decât cărțile sfinte, și gradul de răspândire atârnă mai cu seamă de mijlocul în care s'au găsit.

Iar dacă pe de altă parte ni se va obiecta că din cele cinci sute de milioane de budhiști, mulți, ca chinezii, nu sunt buddhiști decât numai cu numele, ajunge să răspundem că cele treisute nouăzeci de milioane de creștini cuprind de asemenea un mare număr de disidenți, apoi o mulțime de indiferenți, chiar de tăgăduitori, și de nevrednici. O religie trebuie judecată după înălțimile ei, nu după laturile ei de jos.

Va putea cineva întrebă în sfârșit, privind deosebirea ce există între civilizațiunile și activitățile esteriore ale Orientului și a Occidentului, dacă ea nu se trage din regiunile proprii fiecăreia din acele părți ale lumii. Este însă lesne de a'și da seama, că superioritatea esteroară a Occidentului rezultă deadreptul din condițiunile avantagioase ale climatelor sale; și că creștinismul mai mult a cules decât a semănat roadele unei civilizațiuni, pe care fără îndoială a îngrijit-o câtva timp, pe când cu invazia Barbarilor, adunând manuscrisele prin mănăstiri, dar pe care a cultivat-o în urmă mai puțin, dovadă conflictul între știință și religie și care nu datează

de eri și nici pare a fi pe punctul de a înceta. De altfel este o întrebare, de a se ști dacă o religie întemeiată exclusiv pe credință este mai științifică decât cea sprijinită pe rațiune? Apoi în cazul dintâiu se află Cristianismul; iar Buddhismul poate susține de a fi în cel al doilea.

* * *

Cetirea unor anumite puncte ale Catechismului ar putea face să creadă că Buddhismul nu admite existența lui Dumnezeu, și că el prin urmare este *atheu*.

Aceasta este, după părerea noastră, o eroare.

Buddhismul nu crede într'un Dumnezeu personal, — Infinitul poate el oare fi personal? — și antropomorf; dar el profesează existența unei Legi, care stăpânește Universul. El trebuie deci dacă nu voește a fi absurd, să admită principiul, care stabilește această Lege, care o menține și-i dă sancțiunea. Acest Principiu, este Dumnezeu.

Să mai amintim aici, pentru a încerca să mai lămurim această înaltă chestiune, că

Buddhismul nu este în cele din urmă decât o reformă a Brahmanismului, în care întemeietorul ei, pentru a ocoli neajunsurile unui sistem prea înalt, care îl face a nu fi înțeles, apoi de a fi denaturat de către mulțime, al cărui întemeietor, zicem, n'a păstrat în doctrina sa esoterică, *ad usum vulgi*, decât punctele cele mai simple, la înțelegerea tuturor și cari de altfel se înlănțuesc strâns între ele, și că el pentru aceasta a lăsat la o parte Principiul în chestiune, sau **Cauza Primă** și a luat Legea, sau *cauza secundară* ca punct de plecare a sistemului său obștesc, care este întregit prin doctrina esoterică, accesibilă numai celor inițiați sau Arahata. Aceasta a făcut de s'a putut zice, având în vedere numai pe cea dintâiu din cele două doctrine, că Buddhismul poate fi privit ca un Brahmanism rațional, iar Brahmanismul ca un Buddhism transcendent.

Buddhismul este din potrivă cea mai spirituală dintre regiunile cunoscute. El propovăduiește firea trecătoare a acestei lumi în comparație cu viața reală pe care o poate

ajunge omul în starea viitoare. El ne învață că adevărata cunoștință nu se poate dobândi, decât prin spirit, și că ceiace câștigăm prin simțurile din afară nu e decât eroare, ori iluzie.

* * *

Să vorbim acum despre chestiunea atât de controversată a *Nirvanei*. Definițiunea ce ne-o dă Catechismul, Ch. 66, nu însamnă de loc, cum că această stare este o nimicire a ființelor, după cum au voit să o înțeleagă unii.

Iată de alt cum, în această privire, păreri Orientaliștilor, pe care Pundit-ii îi cred că s'au apropiat cel mai mult de percepțiunea exactă a lucrurilor din religiunea lor.

Alabaster citează un paragraf din Max Müller, care este în acord cu definițiunea din Catechism. «Ceea ce episcopul Brigandet și alții, zice el, ne arată că părerea vulgară despre *Nirvana*, în contrazicere cu aceea a preoților din Miază-zi, este după mine, chiar concepțiunea lui Budha și a ucenicilor săi. Aceasta reprezintă intrarea spiritului într'o

liniște, într'o mântuire a lui de toate dorințele, o nepăsare pentru bucurie și chin, într'o absorpțiune a Eului și o liberare absolută din cercul renașterilor.»

Și Max Müller adăogă aiurea: «Dacă căutăm în Dhammapada toate paragrafele unde e vorba de *Nirvana*, nu găsim nici unul în care el să fie luat drept o nimicire, pe când toate aceste paragrafe devin neînțelese îndată ce i se dă cuvântului acest înțeles».

Rhys Davids, prea renumitul autor al «Buddhismului» la rându-i zice: «Cred că în spiritul autorului lui Dhammapada, *Nirvana* nu însemnă stingerea, negațiunea ființei, ci stingerea, escluderea celor trei focuri pătimăse.»

În rezumat NIRVANA, pentru buddhiști, este domnia desevărsită a spiritului asupra materiei.

* * *

În privința sufletului, de oarece Catechismul dă (Ch. 135) definițiunea pe care o profesează Biserica de Miază-zi, și nu o însoțește cu desvoltările pe cari le comportă

doctrina esoterică, se pare că ar rezulta de acolo, că nu rămâne absolut nimic din om *post-mortem*, ceea ce nu se împacă de loc cu pretențiunea emisă în acelaș timp de a face să atârne dela chipul existenței anterioare felul celei următoare, altfel zis, cu permanența lui Tanha, care face de renaștem și cu Karma, care regulează renașterea.

Apendicele a început, nota 135, a umple acest gol. Vom complectă acele deslușiri, arătând că doctrina esoterică, într'adavăr, specifică elementele cari constituie Ființa omenească complectă, adică a viețuitorului pământesc, și că ele ar fi în număr de șapte; și ea învederează pe acele din zisele elemente, care se împrăștie după moarte, precum și pe acele cari pot să subsiste la infinit. În definitiv, pe lângă elementele grosolane fizice (1, 2 și 3) cari se disolvă cu leșul, ființa desincarnată, înainte de a renaște (vezi la nota 135, evoluția pe care o urmează) părăsește încă și cea mai mare parte din chiar elementele (4 și 5) cari constituiesc *personalitatea*, și cu cari eră asociată amintirea pământească, și nu păstrează decât un fel de

chintesență, pe care am putea-o numi rezultată morală — ceiace e Karma — care se adăogă la elementele relative la individualitate (6 și 7), și aice e mezul spiritual al renașterei sau reîncarnării ulterioare.

De altfel, deși autorul anunță apropiata publicare a doctrinei Școalei de Mează-Noapte, noi credem de folos de a luă din ea chiar acuma ceia ce atinge chestiunea de față pentru a stabili cu temei în fața cetitorilor europeni cari voiesc a merge până la capătul lucrurilor, că adevăratul Buddhism nu este nici materialist precum nu este nici atheu, și că spiritualismul său, dacă el nu este conform cu ideile care au curs în Occident, nu este totuși pentru aceea întemeiat numai exclusiv pe abstracțiuni. Eată ce zice Școala de Miază-Noapte: Cuvântul «suflet» este întrebuintat în atâția înțelesuri deoseaite, încât mai întâiu de toate este nevoie a statoinici înțelesul în care-l luăm.

Omul poate fi privit ca o trinitate complexă, care consistă: 1. dintr'un chip trupesc sau fizic compus pe dea'ntregul din materia cea mai grosolană și mai pipăită,

deși pătrunsă de principiul vital (1-iul și al 2-lea element al doctrinei esoterice); 2. Dintr'un chip lăuntric care constă de asemenea din materie mai mult sau mai puțin rafinată (al 4-lea și al 5-lea element...); 3. dintr'o afinitate sau spirit, cu desăvârșire imaterial (al 6-lea și al 7-lea element), cel ce năzue, se trage înspre Nirvana.

Prin urmare, dacă prin suflet înțelegem al doilea factor ale acestei trinități, Buddhismul nu profesează nemurirea lui. Acest factor nu moare cu trupul, el poate să supraviețuiască mulțimi de ani, dar el nu este nemuritor. Or cât de rafinat ar fi, el încă tot materie este, și prin urmare supus, ca orice lucru material, schimbării. Mai de vreme ori mai târziu acest al doilea factor trebuie să se desintegreze și elementele lui trebuie să intre în noi combinațiuni.

Dar dacă înțelegem prin suflet al treilea factor al trinității, atunci Buddhismul susține în chip categoric nemurirea lui. El este un fel de emanațiune a lui Nirvana, la a cărui eternitate el este părtaș, către care trebuie să se întoarcă.

Cărțile Maestrului, Trypitaka, îmbrățișează toate chestiunile cari privesc ființa pământească în relațiunile sale cu tot ce-l înconjoară, obiectiv și subiectiv; eată pentru ce sistemul său, este adeseori numit filosofie și nu religioasă; o filosofie, care, trebuie să o spunem, se adresează mai adeseori către inteligență decât către inimă, izvorul emoțiunilor.

Și aceasta este marea sa deosebire de Creștinism, care în ce privește sancțiunea morală, de pildă, pune înainte dragostea nemărginită a lui D-zeu pentru creaturile sale, pe când Buddhismul nu ne vorbește decât despre dreptatea nestrămutată, care stăpânește toate ființele.

Este neîndoios, că cel dintâiu din aceste atribute pare prea necesar pentru slăbiciunea omenească, dar totul este de a se ști, ce este dintr'aceste adevărat, și dacă ele amândouă nu există împreună; dragostea care îndulcește dreptatea printr'o împărțire a încercărilor măsurată potrivit slăbiciunii celui ce le îndură?

Ori cum fie cu această grea chestiune, mai este un alt punct, în care superioritatea pare

desigur a fi din partea Buddhismului, e vorba despre explicarea mizeriilor și a inegalităților din această lume.

Creștinismul nu le explică, sau mai bine zis nu încearcă de a ne face să le primim, decât făcându-ne să nădăjduim într'o compensație ulterioară.

Aceasta este pe cât de vag, pe atât de nerațional, și chiar șubred, de oarece mizeria în de obște nu este bună sfătuitoare.

Buddhismul, dinpotrivă, proclamă că noi nu suferim în viața aceasta decât soarta ce am meritat-o prin faptele noastre proprii anterioare. Putem noi să ne plângem, în asemenea condițiuni, de alții decât de noi înșine? Și de oarece Buddhismul adaogă că noi pregătim și în viața aceasta felul existenței noastre viitoare; ce îmbărbătare la datorie întemeiată pe chiar experiența zilnică! și, voi zice mai mult, *ce simplă și desăvârșită soluțiune a chestiunii sociale*, pendinte în Occident, dacă această doctrină ar fi pe deplin admisă, cum se zice *trăită*, adică dacă fiecare ș'ar conforma ei purtarea sa !..

Cu acest cuvânt, vom sfârși scurta noastră schiță a sistemului buddhist.

* * *

Vom mai adăoga, ca complectare a Catechismului, că foarte repede după moartea fondatorului său, Buddhismul se întinsese împrejurul punctului său de obârșie. Dar douăsprezece secole mai târziu, în secolul al șeselea al erei creștine, Brahmani ortodoxi, al căror prestigiu tinsese să sape și a căroro privilegii tinsese să răstrângă reforma aceasta, o luară iar pe deasupra, izgoniră pe Buddhiști din India continentală, astfel încât aceștia nu se mai găseau decât în Ceylan, Tibet, Birmania, Nepaul, Siam, Cambodge, Annam, China și Japonia, țări destul de întinse și destul de populate, pentru a cuprinde încă, cum s'a zis, aproape 500 milioane de adherenți.

Dar ori la ce moment al existenței sale îl vom considera, fie chiar când eră el în culmea puterii și întinderii sale, Buddhismul nu a întrebuintat nici o dată puterea brutală pentru a-și întemeia legea. Singurul

sânge pe care l-a văzut curgând, a fost acel al propriilor săi copii căzuți martiri ai credinței lor, sub loviturile vrășmașilor lor Brahmani sau mahometani. Deci el s'a răspândit prin altceva decât prin domnia violenței și a friceii.

Ar fi oare excesiv de a crede, că prin efectul propriei sale excelențe ?

D. A. C.

membru al societății teosofice.

AUTORII CLASICI

Alecsandri V. — Poezii	1.50
— Teatru, vol. I	1.50
— Teatru, » II	1.50
— Teatru, » III	1.50
— Teatru, » IV	1.50
— Teatru, » V	1.50
— Proză	1.50
— Poezii populare ale Românilor	1.50
Alecsandrescu Gr. — Versuri și proză	1.25
Bălcescu N. — Istoria Românilor supt Mihai- Viteazul	1.50
Bolintineanu D. — Poezii	1.50
Creangă I. — Opere Complete	1.50
Eminescu M. — Geniu Pustiu	1.50
Eminescu M. — Poezii postume	1.50
— Poezii	1.50
— Scrieri politice și literare	1.50
— Literatură populară	1.50
Filimon N. — Ciocoi vechi și noi	1.50
Ispirescu P. — Legende sau Basmele Româ- nilor	1.50
Ispirescu. P. — Poveștile unchiașului sfătos	1.50
Negruzzi C. — Proză.	1.50
Odobescu Al. — Opere complete vol. I	1.50
— Opere complete, vol. II	1.50
Pann Anton. — Opere complete	1.50
V. Stamati, V. Cârlova, N. Nicoleanu. — Opere complete	1.50

Din autorii clasici se găsesc și in ediție de lucș, afară de Geniu Pustiu, Poezii Postume și Poezii de Eminescu cu prețul de lei 3. — volumul.

Biblioteca Minervei

a 30 bani numărul

Cuprinzând atât opere datorite scriitorilor noștri celor mai de merit, precum și traduceri, după capodoperile străinătății.

Lipsa unei asemenea biblioteci, conștiințios întocmită, și românește redactată, se simțea prea mult, ca publicul cititor să mai poată aștepta.

Dacă «Bibliotecile» de până acum, întemeiate numai în vederea câștigului bănesc, și-au creat cititorii lor, cu atât mai mult avem încrederea că BIBLIOTECA MINERVEI, ale cărei scopuri sânt din cele mai curate, își va crea pe ai săi.

Spre acest scop, BIBLIOTECA MINERVEI necruțând nici un sacrificiu :

VA APĂREA LA DATE FIXE ȘI NESCHIMBATE, VA PUBLICA ADEVARATE LUCRĂRI DE MERIT, și nu va nesocoti nici una din cererile cititorilor săi.

Librăria editoare «MINERVEI»
B-dul Academiei 3. — București